

รายงานการศึกษากลุ่ม

(Group Report)

เรื่อง มาตรการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กผ่าน
บิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

จัดทำโดย กลุ่มสิงโต

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 2
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
ประจำปี 2554

รายงานการศึกษากลุ่ม

(Group Report)

เรื่อง มาตรการควบคุมการกระทำผิดของเด็กผ่าน
บิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

จัดทำโดย กลุ่มสิงโต

1. นางบุษกร	อักษรพาลี
2. นายจเร	ผกฉ่า
3. นางสาวอัญชนา	บุญลอย
4. นางอภิญญา	นิตาภรณ์
5. พ.ต.ท.มารุต	กาญจน์ขันธกุล
6. นายรัชชัย	ยาหิรัญ
7. นายประทีป	จุฑาสร
8. นางสาวสุรีย์ฉาย	พลวัน
9. นายวีระเทพ	เบญจนาภาสกุล
10. นายสุวัตร	สังข์ศรี

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 2

สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

ประจำปี 2554

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

การวิจัยเรื่อง มาตรการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กผ่านบิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งแนวทางการปรับปรุงกฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กผ่านบิดามารดาให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยการวิจัยเอกสารจะมุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบัญญัติของกฎหมายและการตีความกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของบิดามารดาต่อการกระทำความผิดของเด็ก ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จะทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 จำนวน 13 รายเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กผ่านบิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

จากการศึกษาเรื่องมาตรการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กผ่านบิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พบว่าการใช้มาตรา 26(3) ที่กำหนดหน้าที่ของบิดามารดาและการใช้โทษปรับตามมาตรา 78 เพื่อเป็นการลงโทษบิดามารดาในการกระทำความผิดของเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นั้นยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพอที่จะป้องกันและควบคุมปัญหาการกระทำความผิดของเด็กได้ เนื่องจากปัญหาเรื่องของการตีความว่าการกระทำใดที่จะถือได้ว่าเข้าลักษณะของการกระทำตามกฎหมายที่จะก่อให้เกิดความรับผิดชอบตามกฎหมายของบิดาและมารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เพราะหากกฎหมายตีความเคร่งครัดตั้งเช่นการตีความกฎหมายอาญาทั่วไป อาจก่อให้เกิดผลเสียแก่เด็ก ครอบครัวและสังคมมากกว่าประโยชน์ แต่ในขณะเดียวกัน หากมีการละเว้นไม่บังคับใช้บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังก็จะไม่สามารถลดอัตราการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ปฏิบัติงานก็พบว่าบางครั้งเจ้าหน้าที่ก็มีการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจว่าควรจะดำเนินคดีแก่เด็กที่กระทำความผิดเพียงอย่างเดียวหรือจะดำเนินคดีกับบิดาและมารดาของเด็กด้วยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเห็นว่าแค่การดำเนินคดีกับเด็กที่กระทำความผิดนั้นก็ส่งผลเป็นการลงโทษบิดามารดาทางอ้อมอยู่แล้ว เพราะต้องเดือดร้อนจากการที่บุตรถูกดำเนินคดี ทั้งเสียเวลาและค่าใช้จ่าย ดังนั้น จึงไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการตามมาตรา 26(3) ที่กำหนดหน้าที่ของบิดามารดาและการใช้โทษปรับตามมาตรา 78 กับบิดามารดาอีก

ในส่วนของการลงโทษโดยใช้โทษปรับแก่บิดามารดาตามมาตรา 78 นั้น คณะผู้วิจัยมีความเห็นเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เห็นว่ายังคงให้มีโทษแก่บิดามารดาที่ละเมิดบทบัญญัติตาม

มาตรา 26(3) แต่รูปแบบของการลงโทษควรมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา เช่น อาจบังคับให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมครอบครัวบำบัดแทนการใช้โทษปรับ เนื่องจากจะได้ผลแก้ปัญหามารดา และเด็กอย่างแท้จริงในเรื่องของการปรับเปลี่ยนทั้งทัศนคติและวิธีการในการอบรมดูแลบุตรและเพื่อให้บุตรมีโอกาสทำความเข้าใจในบทบาทของตนเองทั้งในสถานะของการเป็นสมาชิกในครอบครัวและในสถานะของการเป็นพลเมืองของประเทศ

จากการศึกษาวิจัยคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในปัญหาดังกล่าวดังนี้

(1) รัฐต้องมีมาตรการในการให้ความรู้ ติดตาม อธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจให้กับบิดามารดาว่าการกระทำในลักษณะใดถือเป็นความผิดตามกฎหมายฉบับนี้

(2) การตีความของผู้ใช้กฎหมายต้องไม่ใช่หลักการตีความอย่างเคร่งครัดแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรนำหลักความยุติธรรมมาใช้ควบคู่กันด้วยเพื่อพิสูจน์ถึงเจตนาของผู้กระทำผิดอันจะนำไปสู่การลงโทษทางอาญาที่ถือเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุดที่รัฐจะใช้ในการละเมิดสิทธิ เสรีภาพของประชาชน

(3) การกำหนดโทษจำคุกกับบิดามารดานั้น รุนแรงเกินไปและไม่เหมาะสมกับความผิดที่บิดามารดาได้กระทำอย่างแท้จริงจึงควรมีการแก้ไขวิธีการลงโทษเป็นการใช้มาตรการอื่นๆ เช่น การฟื้นฟูบิดามารดาควบคู่ไปกับการฟื้นฟูเยาวชนที่กระทำความผิดหรือการใช้วิธีการครอบครัวบำบัด อันจะนำไปสู่การแก้ไขทั้งพฤติกรรมและทัศนคติที่ดีของครอบครัวอันและเป็นการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงมากกว่าการบังคับโทษตามกฎหมายอาญา

(4) รัฐควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวโดยการจัดโครงการต่างๆ ที่จะทำให้เป็นการป้องกันเชิงรุกเพื่อมิให้เด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดหรือมีพฤติกรรมเสี่ยง

(5) รัฐควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรทั้งทรัพยากรบุคคลและงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบตามพ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เพื่อมิให้เกิดปัญหาภาวะคนไม่เพียงพอกับงาน ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานตามกฎหมายที่มีหลักการและเจตนารมณ์ที่ดีฉบับนี้ไม่มีประสิทธิภาพอย่างที่จะควรจะเป็น

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
 บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 แนวความคิดพื้นฐาน	2
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	4
 บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 ทฤษฎีทางอาชญาวิทยา	5
2.1.1 ทฤษฎีพันธะทางสังคม (Social bonding theory)	5
2.1.2 ทฤษฎีการควบคุมตนเอง (Self-control theory)	6
2.1.3 ทฤษฎีเทคนิคการแก้ตัว (Techniques of neutralization theory)	7
2.1.4 ทฤษฎีวัฒนธรรมรองของเด็กกระทำผิด (Delinquent subculture theory)	7
2.2 ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม	8
2.3 การขัดเกลาทางสังคม	9
2.4 หลักความผิดรับผิดชอบทางอาญาและสาระของการกระทำตามประมวลกฎหมายอาญา	10
2.5 ทฤษฎีความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด	12
2.6 บทบาทของครอบครัวในการป้องกันการกระทำความผิดของเด็ก	14
 บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	17
3.1 วิธีการศึกษา	17
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	17
3.3 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	18

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 วิธีและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	18
บทที่ 4 ความรับผิดชอบของบิดามารดาในการกระทำของบุตร	
4.1 สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ คู้มครองเด็ก พ.ศ. 2546	19
4.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของบิดามารดาตามพระราชบัญญัติ คู้มครองเด็ก พ.ศ. 2546	22
บทที่ 5 ผลการศึกษา	26
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
6.1 บทสรุป	32
6.2 ข้อเสนอแนะ	33
บรรณานุกรม	35
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	36
ภาคผนวก ข พระราชบัญญัติคู้มครองเด็ก พ.ศ. 2546	39
ภาคผนวก ค กฎกระทรวงกำหนดเด็กเสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ. 2549	67
ประวัติคณะผู้ศึกษาวิจัย	69

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง มาตรการควบคุมการกระทำผิดของเด็กผ่านปิตามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ประสบความสำเร็จได้คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อ ผศ.พ.ต.ท.ดร.เกษมศานต์ โชติสาครพันธุ์ ผศ.ดร.พลอย สืบวิเศษ ผศ.ดร.จันทราหนู มหากาญจนะ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยด้วยความเอาใจใส่อย่างดีจนทำให้คณะผู้วิจัยได้รับความกระจ่างในทางวิชาการเป็นอย่างมาก ซึ่งคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความเมตตาของท่านอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิและบุคคลที่คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และได้รับรู้ข้อมูลในทางวิชาการและในทางปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อคณะผู้วิจัยอย่างยิ่งทำให้งานวิจัยครั้งนี้ได้ผลตามเป้าหมาย

หากงานวิจัยเล่มนี้จะมีประโยชน์ในแง่การศึกษาแล้ว คณะผู้วิจัยขอมอบคุณความดีเหล่านั้นให้แก่บุคคลที่กล่าวมาทั้งหมด และหากมีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องด้วยประการใดๆ แล้วคณะผู้วิจัยขอน้อมรับและขออภัยมา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัยกลุ่มสิงโต

มีนาคม 2554

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพของสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งแนวความคิดและการดำรงชีวิตของคนในสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการแข่งขันในทางธุรกิจ โดยสภาพของระบบทุนนิยมทำให้บรรทัดฐานของคนในการดำรงชีวิตนั้นเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง คนในสังคมถูกระบบทางเศรษฐกิจเร่งรัดและบีบบังคับให้คนต้องแก่งแย่งแข่งขันเพื่อที่จะมีชีวิตอยู่รอดและคนบางกลุ่มก็จะพยายามยกระดับสถานะทางสังคมของตนให้มีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิมให้ได้ สภาพสังคมที่เป็นอยู่จึงทำให้บรรทัดฐานในการดำรงชีวิต แนวคิดในการอบรมสั่งสอนคนและกระบวนการหล่อหลอมคนให้เป็นคนที่ดีจึงอาจถูกมองข้ามไปด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น แต่อย่างไรก็ดี การที่ประเทศใดจะถือว่าเป็นเจริญหรือไม่นั้น ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจมิใช่ปัจจัยเพียงอย่างเดียวที่จะแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพและความสำเร็จของประเทศ แต่สิ่งที่ต้องพัฒนาไปควบคู่กันอยู่เสมออีกก็คือการพัฒนาคนให้เป็นคนที่ดีและมีคุณภาพอยู่ในสังคมด้วยจึงจะทำให้ถือได้ว่าประเทศดังกล่าวเป็นประเทศที่เจริญแล้วอย่างแท้จริง

ในการสร้างคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพในสังคมนั้น อาจทำได้โดยผ่านกระบวนการ “การควบคุมสังคม” (Social Control) ซึ่งหมายถึง กระบวนการต่างๆ ทางสังคมที่มุ่งให้คนในสังคมยอมรับและปฏิบัติตามบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดเอาไว้ ซึ่งอาจจะเป็นการควบคุมสังคมจากภายใน (internal social controls) ที่ต้องอาศัยกระบวนการขัดเกลาทางสังคมเพื่อรักษาระดับของการจัดระเบียบและองค์การทางสังคมเพื่อให้สมาชิกประพฤติปฏิบัติตามที่สังคมต้องการ ถ้ากระบวนการขัดเกลามีประสิทธิภาพ บุคคลก็จะทำการต่างๆ โดยไม่ต้องหยุดคิดว่าอะไรผิดหรือถูกเพราะคนจะทำตามบรรทัดฐานของสังคม เมื่อบุคคลกระทำการฝ่าฝืนบรรทัดฐานก็จะรู้สึกละอายใจซึ่งเป็นผลที่เกิดจากการขัดเกลาทางสังคมนั่นเอง แต่เมื่อไหร่ก็ตามที่กระบวนการขัดเกลาทางสังคมไม่สามารถจะสร้างสำนึกหรือบรรทัดฐานที่ดีให้กับสมาชิกในสังคมได้แล้ว กลไกการควบคุมสังคมจากภายนอก (external social controls) เช่น กฎหมาย กฎเกณฑ์ การลงโทษ กติกาสังคม ก็จะทำหน้าที่ในการรักษาบรรทัดฐานของสังคมให้คงอยู่ต่อไป¹

การควบคุมสังคมโดยวิธีการทั้ง 2 ลักษณะ คือการควบคุมสังคมจากภายใน (internal social controls) และการควบคุมสังคมจากภายนอก (external social controls) นั้น หากจะทำให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด สังคมควรเริ่มการควบคุมสังคมผ่านเด็กและเยาวชนของตนตั้งแต่เยาว์วัย เพราะเด็กถือเป็นทรัพยากรและต้นทุนของสังคมที่สำคัญที่สุด หากสังคมใดมีเด็กที่มีคุณภาพก็จะทำให้พอจะคาดเดาสภาพการณ์ของสังคมตนเองในอนาคตได้ไม่ยากนัก ดังนั้น รัฐจึงควรจะต้องให้ความสำคัญ

¹ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2551) สังคมวิทยา อาชีวกรรม หน้า 259

กับการพัฒนา คุ่มครองและควบคุมเด็กและเยาวชนของตนอย่างจริงจังเพื่อเป็นการสร้างบรรทัดฐานและต้นทุนของสังคมที่ดีและรวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่ได้มีการบัญญัติไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ซึ่งเป็นอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ได้รับความนิยมชมชอบมากที่สุดในโลก และในพ.ศ. 2535 ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันแล้ว อนุสัญญาฉบับนี้ระบุรายละเอียดของสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ ไว้ว่าทุกประเทศต้องรับประกันเด็กในประเทศของตนได้แก่ สิทธิที่จะมีชีวิตรอด ได้รับการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน มีสันติภาพ และความปลอดภัย, สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา มีครอบครัวที่อบอุ่น ได้รับการศึกษาที่ดี และภาวะโภชนาการที่เหมาะสม, สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครอง ให้รอดพ้นจากการทำร้าย การล่วงละเมิด การละเลย การนำไปขาย การใช้แรงงานเด็ก และการแสวงประโยชน์โดยมิชอบในรูปแบบอื่นๆ และสิทธิที่ในการมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น แสดงออก การมีผู้รับฟัง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อตนเอง²

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการหล่อหลอมเด็กและเยาวชนให้อยู่ในแนวทางที่ดีจึงได้มีกฎหมายหลายฉบับที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา คุ่มครองและควบคุมเด็กและเยาวชนให้ได้ผลที่สุด แต่เมื่อพิจารณาถึงสภาพปัญหาที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่มีจำนวนสูงและลักษณะของการกระทำความผิดที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นและที่สำคัญคือการกระทำความผิดนั้นได้ใช้ความรุนแรงและโหดเหี้ยมไม่ ยั้งหย่อนไปกว่าการกระทำความผิดของผู้ใหญ่แล้ว ดังนั้น การทบทวนถึงกระบวนการควบคุมสังคมทั้ง 2 ลักษณะจึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนที่รัฐจะต้องดำเนินการในอันที่จะทำให้ปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้นสามารถควบคุมให้อัตราที่ลดน้อยลงได้ และเพื่อเป็นการปกป้องสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมในทุกรูปแบบ

งานวิจัยชิ้นนี้ คณะผู้วิจัยมีความสนใจในประเด็นมาตรการการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กผ่านบิดามารดาของเด็ก โดยจะศึกษาถึงการกระทำของบิดามารดาของเด็กตาม มาตรา 26 (3) และความรับผิดชอบของบิดามารดาตามมาตรา 39 และมาตรา 78 แห่ง พระราชบัญญัติ คุ่มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยเทียบเคียงกับการกระทำตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวล้วนแต่กำหนดโทษให้กับผู้ที่กระทำหรืองดเว้นการกระทำทั้งสิ้น ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและควบคุมเด็กและเยาวชนซึ่งถือเป็นกลไกประการหนึ่งของการควบคุมสังคมเช่นกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

² Available at: http://www.unicef.org/thailand/tha/overview_5954.html. Accessed February 19, 2011.

2. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของบิดามารดาต่อการกระทำผิดของเด็กตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 และประมวลกฎหมายอาญา

3. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการปรับปรุงกฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการกระทำผิดของเด็กผ่านบิดามารดาให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

1.3 แนวความคิดพื้นฐาน

กฎหมายที่กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบิดามารดาในการกระทำผิดของเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพอที่จะป้องกันและควบคุมปัญหาการกระทำผิดของเด็กได้ จึงสมควรปรับปรุงทั้งกฎหมายและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของบิดามารดาให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและสังคมโดยรวม

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะมาตรการควบคุมการกระทำผิดของเด็กที่มีบิดา มารดา หรือผู้ใช้อำนาจปกครองเท่านั้นตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และประมวลกฎหมายอาญา ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม 2554

1.5 วิธีการศึกษาวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยการวิจัยเอกสารจะศึกษาค้นคว้ารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัย และผลงานทางวิชาการต่างๆ โดยจะมุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบัญญัติของกฎหมายและการตีความกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของบิดามารดาต่อการกระทำผิดของเด็ก ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จะทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ทั้งโดยตรงหรือทางอ้อมเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการควบคุมการกระทำผิดของเด็กผ่านบิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 อันจะเป็นแนวทางในการแก้ไขสภาพปัญหาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของบิดามารดาต่อการกระทำความผิดของเด็กตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และประมวลกฎหมายอาญา
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการปรับปรุงกฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กผ่านบิดามารดาให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาถึงมาตรการควบคุมการกระทำผิดของเด็กผ่านบิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นั้น ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 2.1 ทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน
- 2.2 ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม
- 2.3 ทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคม
- 2.4 หลักความผิดรับผิดชอบทางอาญาและสาระของการกระทำตามประมวลกฎหมายอาญา
- 2.5 ทฤษฎีความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด
- 2.6 บทบาทของครอบครัวในการป้องกันการกระทำผิดของเด็ก

2.1 ทฤษฎีทางอาชญาวิทยา

- 2.1.1 ทฤษฎีพันธะทางสังคม (Social bonding theory)
- 2.1.2 ทฤษฎีการควบคุมตนเอง (Self-control theory)
- 2.1.3 ทฤษฎีเทคนิคการแก้ตัว (Techniques of neutralization theory)
- 2.1.4 ทฤษฎีวัฒนธรรมรองของเด็กกระทำผิด (Delinquent subculture theory)

2.1.1 ทฤษฎีพันธะทางสังคม (Social bonding theory)

ในทฤษฎีนี้ ทราวิส เออร์ชีย์ เชื่อว่าคนทุกคนมีศักยภาพในการประกอบอาชญากรรมทั้งสิ้น แต่สาเหตุที่ทำให้คนสามารถควบคุมตนเองให้ไม่ให้ประกอบอาชญากรรมหรือยุ่งเกี่ยวกับการกระทำผิดได้นั้นเนื่องจากความผูกพันที่ทุกคนมีต่อองค์กรหรือกลุ่มคนที่สำคัญในชีวิตของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน หรือกลุ่มเพื่อน เป็นต้น ถ้าคนเราขาดความผูกพันทางสังคมไม่สนใจความรู้สึกขององค์กรหรือกลุ่มคนที่ตนผูกพันก็จะเกิดความรู้สึกเป็นอิสระที่จะกระทำผิดได้ ดังนั้น ทฤษฎีนี้จึงมีสมมติฐานว่า “บุคคลที่มีพันธะทางสังคมหรือมีความผูกพันทางสังคมน้อยก็จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมอาชญากร”¹

องค์ประกอบความผูกพันทางสังคม ได้แก่

(1) ความผูกพัน (Attachment) สถาบันครอบครัว เพื่อน และโรงเรียน เป็นสถาบันที่สำคัญที่ทำให้เกิดความผูกพันในสังคม และเมื่อคนมีความผูกพันแล้วก็จะยอมรับบรรทัดฐานของสังคม

¹ อังโน พรชัย ชันดี, รัชชัย ปิยะนิละบุตร และ อัสวิน วัฒนวิบูลย์. (2543). ทฤษฎีและงานวิจัยทางอาชญาวิทยา. กรุงเทพฯ: บัณฑิต. หน้า 129

ส่งผลให้เกิดสามัญสำนึกและพัฒนาความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในตนเองได้ ดังนั้น ความผูกพันจึงเป็นองค์ประกอบด้านอารมณ์หรือด้านความรักของพันธะที่บุคคลมีต่อสังคม

(2) ข้อผูกมัด (Commitment) คือการที่คนผูกมัดกับการดำเนินชีวิตตามรูปแบบทำนองคลองธรรมของสังคม คนจึงไม่อยากจะกระทำผิด เพราะการกระทำผิด กฎหมายจะทำลายโอกาสในการประสบความสำเร็จในชีวิต ดังนั้น ข้อผูกมัดจึงเป็นองค์ประกอบด้านความมีเหตุผลของพันธะที่บุคคลมีต่อสังคม

(3) การเข้าร่วม (Involvement) คือการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆของสังคม ซึ่งจะ使人ใช้เวลาอันน้อยลงที่จะคิดหรือจะประกอบอาชญากรรมได้ ดังนั้น การเข้าร่วมจึงเป็นองค์ประกอบด้านกิจกรรมของพันธะที่บุคคลมีต่อสังคม

(4) ความเชื่อ (Belief) คือ ระดับของความเชื่อของคนในสังคมเดียวกันต่อบรรทัดฐานและค่านิยมที่เหมือนกัน หากบุคคลมีความเชื่อสูงก็จะมีแนวโน้มว่าจะไม่ประกอบอาชญากรรม ดังนั้น ความเชื่อจึงเป็นองค์ประกอบด้านจริยธรรมของพันธะที่บุคคลมีต่อสังคม

ดังนั้น ทฤษฎีนี้จึงมักนำมาใช้ในการอธิบายถึงพฤติกรรมการทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่เราเชื่อว่าหากเด็กมีพันธะกับสถาบันทางสังคมน้อย ไม่ว่าจะเป็นความผูกพันกับครอบครัว โรงเรียนหรือกลุ่มเพื่อนก็จะมีสิ่งยึดเหนี่ยวให้ตนประพฤติอยู่ในกรอบที่เหมาะสม

2.1.2 ทฤษฎีการควบคุมตนเอง (Self-control theory)²

ทฤษฎีนี้เฮอร์ชเชอร์ร่วมกับก๊อทเฟรดสัน (Hirschi and Gottfredson) ได้นำเสนอทฤษฎีที่ได้มีการพัฒนามาจากทฤษฎีพันธะทางสังคมของเฮอร์ชชี โดยมีหลักการที่จะอธิบายความแตกต่างในการแสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล เพราะความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุมตนเองไม่ให้ประกอบอาชญากรรม หากบุคคลใดมีการควบคุมตนเองสูงก็จะมีแนวโน้มที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือประกอบอาชญากรรมในอัตราที่ต่ำ แต่หากใครที่มีการควบคุมตนเองต่ำก็จะมีแนวโน้มที่จะประกอบอาชญากรรมสูง ดังนั้น การควบคุมตนเองจึงเป็นเสมือนเครื่องมือที่จะช่วยให้บุคคลยับยั้งชั่งใจในการทำความผิดได้ เมื่อพิจารณาถึงสิ่งที่ทำให้บุคคลแต่ละคนมีระดับการควบคุมตนเองที่ไม่เท่าเทียมกันแล้วก็พบว่า บ่อเกิดของการควบคุมตนเองต่ำคือการขาดการขัดเกลาทางสังคมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพซึ่งบิดามารดาเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างเครื่องมือในการควบคุมตนเองสำหรับบุคคล หากครอบครัวใดบิดามารดา มีการอบรมสั่งสอนบุตรอย่างใกล้ชิด มีความรักความผูกพันในครอบครัวเป็นอย่างดี ก็จะทำให้เกิดภูมิคุ้มกันทางสังคมแก่เด็ก รวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้รับการขัดเกลาทางสังคมเพื่อให้รู้จักควบคุมตนเองได้เป็นอย่างดี ดังนั้น เด็กจะมีความยับยั้งชั่งใจในการเลือกที่จะกระทำผิด แต่ในทางกลับกัน คือ

² อ้างใน พรชัย ชันดี, รัชชัย ปิยะนิละบุตร และ อัสวิน วัฒนวิบูลย์. (2543). ทฤษฎีและงานวิจัยทางอาชญวิทยา.

หากครอบครัวใดที่บิดามารดาไม่ได้ให้การอบรมสั่งสอนบุตรอย่างใกล้ชิดและเหมาะสมก็จะทำให้เด็กนั้นโตขึ้นมาโดยไม่มีการควบคุมตนเองอย่างเหมาะสมจึงมีความเสี่ยงในการกระทำความผิดได้

2.1.3 ทฤษฎีเทคนิคการแก้ตัว (Techniques of neutralization theory)

ทฤษฎีนี้ เดวิด แมตซา (David Matza) และเกรแฮม ซีเกส (Gresham Sykes) เชื่อว่าผู้กระทำความผิดรู้สึกไม่ดีต่อการกระทำของตนเอง ดังนั้น จึงได้คิดวิธีการที่จะอธิบายการกระทำของเขาโดยโยนความรับผิดชอบต่อการกระทำไปยังบุคคลอื่น จึงทำให้การกระทำของเขานั้นถูกต้อง มีเหตุผล และสมควรที่จะกระทำแล้ว จึงถือเป็นพฤติกรรมรูปแบบหนึ่งในการทำให้บุคคลมีความเห็นด้วยกับการละเมิดกฎหมายมากกว่าการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งเป็นสมมติฐานหลักในทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) ของเอ็ดวิน ชัทเธอร์แลนด์ เทคนิคที่ใช้ในการอธิบายการกระทำของตนเองโดยการโยนความผิด ได้แก่³

- (1) การปฏิเสธความรับผิดชอบว่าไม่ใช่ของตัวเอง
- (2) การปฏิเสธความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเหยื่อ/ผู้เสียหายแม้จะมีหลักฐานก็ตาม
- (3) การปฏิเสธว่าไม่มีใครตกเป็นเหยื่อ/ผู้เสียหายโดยดูจากเหตุการณ์แล้ว
- (4) การปฏิเสธความผิดของตนเอง และประณามผู้ที่ประณามตน
- (5) การกระทำผิดที่ต้องทำเพราะเป็นการทำเพื่อคนอื่น มิใช่เพื่อตนเอง

จากทฤษฎีนี้ทำให้พิจารณาได้ว่าเด็กที่กระทำความผิดมักจะมีข้ออ้างหรือข้อแก้ตัวเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ต้องกระทำความผิดก็เพราะตนขาดความอบอุ่นและไม่ได้รับการเอาใจใส่ การอบรมจากบิดามารดา หรืออาจอ้างว่าตนเองต้องการกระทำความผิดเพื่อเรียกร้องความสนใจจากบิดามารดานั่นเอง

2.1.4 ทฤษฎีวัฒนธรรมรองของเด็กกระทำความผิด (Delinquent subculture theory)

ทฤษฎีนี้ อัลเบิร์ต โคเฮน (Albert Cohen) เชื่อว่าสังคมได้ให้ความสำคัญกับความทะเยอทะยาน ความก้าวหน้า ความสำเร็จและการศึกษา ดังนั้น เด็กที่มาจากครอบครัวที่อยู่คนละระดับชั้นก็จะมีโอกาสและความคาดหวังได้ไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในกรณีของครอบครัวของคนชั้นกลางและครอบครัวในชนชั้นกรรมกร ซึ่งทั้ง 2 ชนชั้นนี้ก็จะมีความนิยมในการขัดเกลาเด็กตามวัฒนธรรมของกลุ่มตน ซึ่งอาจจะพอแสดงถึงความแตกต่างได้ตามตารางดังนี้

³ อ้างใน สุดสงวน สุธีสร. (2546). อาชญาวิทยาและงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์. หน้า 72

การเปรียบเทียบค่านิยมในการสั่งสอน

ค่านิยมชนชั้นกรรมกร	ค่านิยมชนชั้นกลาง
1. การทำตามสบาย	1. การควบคุมตนเอง
2. ไม่มีการวางแผนล่วงหน้า	2. มีการวางแผนสำหรับอนาคต
3. การขาดระเบียบวินัย	3. ความเป็นระเบียบเรียบร้อย
4. ความไม่ตรงต่อเวลา	4. ความตรงต่อเวลา
5. การขาดความรับผิดชอบ	5. ความรับผิดชอบ
6. ไม่ทะเยอทะยาน	6. ความทะเยอทะยาน
7. ความรักพวกพ้อง	7. มรรยาทและความสุภาพ
8. ไม่สนใจกิจกรรมของสังคม	8. การเคารพในทรัพย์สิน
	9. การส่งเสริมกิจกรรมสันตินาการ

ที่มา: สุตสงวน สุธีสร. (2546) อาชญาวิทยาและงานสังคมสงเคราะห์

หากพิจารณาถึงลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและค่านิยมที่ครอบครัวของทั้ง 2 ชั้นได้ถ่ายทอดให้กับเด็กในสังคมตนแล้ว ก็จะพบว่าการปลูกฝังในสิ่งที่ควรจะเป็นบรรทัดฐานที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น ก็จะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กในการปฏิบัติตามสิ่งที่ตนได้รับการถ่ายทอดมาเช่นกัน ดังนั้น เด็กที่อยู่ในครอบครัวชนชั้นกรรมกรจึงมีโอกาที่จะยุ่งเกี่ยวกับการกระทำความผิดมากกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวชนชั้นกลางเพราะไม่ได้เรียนรู้ถึงค่านิยมที่เหมาะสมของคนในสังคม

2.2 ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม⁴

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่ามีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นองค์กรหรือบุคคลมีข้อเรียกร้องให้กระทำการใด ๆ เพื่อให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของสังคมโดยรวม ความรับผิดชอบต่อสังคมนี้อาจเป็นการกระทำเชิงรับ (passive) ด้วยการหลีกเลี่ยงการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมใดที่สร้างความเสียหายให้แก่สังคม หรือเป็นการกระทำเชิงรุก (active) ด้วยการดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลโดยตรงต่อการขับเคลื่อนเป้าหมายทางสังคม การกระทำดังกล่าวจะทำให้องค์กรหรือบุคคลนั้นไม่จำเป็นต้องได้รับการตรวจสอบในเรื่องดังกล่าว ซึ่งแนวคิดลักษณะนี้มักจะเน้นเรื่องวินัยของตนเอง (self regulation) มากกว่าที่จะให้ตลาดหรือกลไกรัฐมากำหนด ตัวอย่าง เช่นธุรกิจที่มีการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมของบริษัทด้วยการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดโดยหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ หรือกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility - CSR) ด้วยความรับผิดชอบต่อความกังวลของสาธารณะในเรื่อง

⁴ Available at: <http://www.itie.org/eqi/modules.php?name=Journal&file=display&jid=469>. Accessed August 20, 2011.

การปล่อยมลพิษทางอากาศของบริษัท การกระทำดังกล่าวก็จะทำให้บริษัทไม่จำเป็นต้องถูกหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ต้องเข้าไปเพ่งเล็งหรือเข้าไปตรวจสอบ นอกจากนี้การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมดังกล่าวยังมีความเกี่ยวข้องกับจริยธรรมขององค์กรและบุคคลด้วย

ดังนั้นการกระทำของบิดามารดาในด้านการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาที่ไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่สังคม หรือในทางตรงข้าม ทำให้สังคมเกิดความปรกติสุข เจริญก้าวหน้า จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของบิดามารดา และการดำเนินการดังกล่าวถือเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมในเบื้องต้นที่ชัดเจนยิ่งในระดับหนึ่ง

2.3 การขัดเกลาทางสังคม

กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) หมายถึงกระบวนการทางจิตวิทยาและทางสังคมซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ เด็กที่เกิดมาต้องได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ของสังคม สามารถอยู่ร่วมและมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างราบรื่น ทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงสภาพตามธรรมชาติเป็นผู้ที่มีวัฒนธรรม มีสภาพต่างจากสัตว์โลกชนิดอื่น ซึ่งกระบวนการนี้มีความสำคัญต่อการสร้างบุคคลในสังคมให้มีพฤติกรรมสอดคล้องกับบรรทัดฐานของแต่ละสังคม โดยอาจสรุปได้ว่าการขัดเกลาทางสังคมนั้นมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้⁵

- (1) เพื่อปลูกฝังระเบียบวินัย
- (2) ปลูกฝังความมุ่งมั่นและแรงบันดาลใจ
- (3) สอนให้รู้จักบทบาทและทัศนคติต่างๆ
- (4) สอนให้เกิดความชำนาญหรือทักษะ

ในการขัดเกลาสมาชิกของสังคมให้มีลักษณะตามต้องการข้างต้นนั้น องค์กรที่มีหน้าที่ในการขัดเกลาก็จะมีตั้งแต่สถาบันปฐมภูมิของสังคม คือ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถานศึกษา สำนักงานหรือองค์กรที่บุคคลสังกัดอยู่ สถาบันศาสนา และแม้แต่สื่อมวลชนก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี จากการศึกษาพบว่า องค์กรที่มีประสิทธิภาพและมีอิทธิพลต่อการขัดเกลาบุคคลมากที่สุดคือสถาบันครอบครัวนั่นเอง ซึ่งในแต่ละครอบครัวก็จะมีวัฒนธรรมในชายคาบ้านและความเชื่อที่ไม่เหมือนกันประเพณีการเลี้ยงดูระหว่างสมาชิกในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นระหว่างบิดามารดากับบุตร หรือระหว่างพี่น้องด้วยกันเองล้วนแต่มีสำคัญต่อผู้ถูกถ่ายทอดในการรับรู้และการจดจำแนวปฏิบัติดังกล่าว ดังนั้น การที่บิดามารดาบกพร่องต่อการทำหน้าที่ขัดเกลาบุตรของตนหรือการให้การขัดเกลาในสิ่งที่ไม่ถูกต้องย่อมจะส่งผลต่อการมีทัศนคติและความประพฤติของบุคคลที่จะผิดแปลกไปจากบรรทัดฐานปกติของสังคม

⁵ โสกา ซปีลมันน์ และคณะ. (2547). ครอบครัว: ปัจจัยปกป้องหรือผลักดันปัญหาสุขภาพจิตของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัยเสนอคณะกรรมการการศึกษาวิจัยปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ.

2.4 หลักความผิดรับผิดทางอาญาและสาระของการกระทำตามประมวลกฎหมายอาญา

การศึกษาความรับผิดของบิดามารดาต่อการกระทำความผิดของเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งมีโทษตามกฎหมายนั้น จำเป็นจะต้องศึกษาถึงเจตนาของกฎหมายในการกำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิดและสมควรได้รับโทษตามกฎหมายซึ่งถือว่าเป็นกรณีที่รัฐจะละเมิดสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนเพื่อความมุ่งประสงค์ในการคุ้มครองสังคมส่วนรวม

โครงสร้างความผิดอาญาจะต้องพิจารณาจาก

“ความผิดอาญา” หมายถึงการกระทำในสิ่งที่กฎหมายเห็นว่าไม่สมควรโดยถือเป็น ความผิด และ

“โทษ” หมายถึงความไม่สมควรที่เกี่ยวกับผู้กระทำเนื่องจากการที่เขาได้กระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดกฎหมาย ดังนั้น เขาจึงสมควรจะได้ถูกลงโทษ เพราะ ความชั่ว ของผู้กระทำนั่นเอง

ทั้งความผิดและความชั่วจึงเป็นองค์ประกอบหลักของความผิดอาญา แต่ต้องพิจารณาควบคู่ไปกับองค์ประกอบอีกส่วนหนึ่งคือองค์ประกอบในทางกฎหมายซึ่งหมายถึงการกระทำที่เป็นความผิดและความชั่วที่สมควรจะถูกลงโทษนั้นจะต้องมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสำคัญของกฎหมายอาญาคือ หลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย (Nulla poena, sine lege) ดังนั้น โครงสร้างของความผิดอาญาอันเป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันจึงประกอบไปด้วยสาระสำคัญ 3 ประการ คือ⁶

(1) องค์ประกอบ (Fulfillment of the statutory elements of a crime) คือ การพิจารณาว่าการกระทำนั้นครบองค์ประกอบตามกฎหมายหรือไม่ ซึ่งพิจารณาทั้ง องค์ประกอบภายนอก ที่ประกอบไปด้วยผู้กระทำ การกระทำ กรรมของการกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล และ องค์ประกอบภายใน ที่ประกอบไปด้วย เจตนา ประมาท และองค์ประกอบภายในอื่นๆ เช่น แรงจูงใจ เป็นต้น

(2) ความผิด (Unlawfulness of the act) คือการพิจารณาว่าการกระทำนั้นผิดกฎหมายหรือไม่ ซึ่งการกระทำจะเป็นความผิดก็ต่อเมื่อไม่มีเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ แต่ถ้ากฎหมายรับรองให้เหตุที่กระทำนั้นไม่ผิดกฎหมาย เช่น หลักป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ก็จะทำให้ขาดองค์ประกอบในเรื่องของความผิดได้

(3) ความชั่ว (Culpability) คือการพิจารณาตัวผู้กระทำว่ามีความชั่วหรือไม่ โดยอาจพิจารณาจากอายุของผู้กระทำผิด, จิตของผู้กระทำผิด, ความไม่รู้ข้อถูกผิด หรือเหตุที่ไม่อาจตำหนิได้ อย่างอื่น เช่น การกระทำผิดด้วยความจำเป็น เป็นต้น

สาระของการกระทำตามประมวลกฎหมายอาญา

⁶ คณิศ ณ นคร. (2539) . กฎหมายอาญาภาคความผิด. กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์. หน้า 7-9.

การกระทำในกฎหมายอาญามีอยู่ 2 ประการ คือ การกระทำโดยตรงกับการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดโดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้น ซึ่งผู้กระทำจะต้องรู้สำนึกในการกระทำ คือ ผู้กระทำมีเจตจำนงในการกระทำนั้น ดังนั้น การกระทำใดที่ปราศจากเจตจำนง เช่น การละเมอไปตีหัวผู้อื่น จึงไม่เป็นการกระทำในความหมายของกฎหมาย

การกระทำโดยตรง หมายถึง การเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายโดยรู้สำนึก คือ การเคลื่อนไหวโดยจิตใจบังคับ หรือไม่เคลื่อนไหวโดยจิตใจบังคับเช่นเดียวกัน

การให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดโดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผล หรือที่เรียกว่า “การงดเว้น” ซึ่งหมายถึงการบงการให้ร่างกายอยู่เฉย ๆ ทั้งที่มีหน้าที่ต้องเคลื่อนไหว การงดเว้นถือเป็นการกระทำที่ต้องรับผิดชอบโดยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 ที่บัญญัติไว้ว่า “บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นไม่ได้

กระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำด้วยความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

การกระทำ ให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย”

ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดข้อที่จะต้องพิจารณาในกรณีดังกล่าวไว้ 2 ประการ คือ

1. เมื่อใดจึงจะถือได้ว่าเป็นหน้าที่จักต้องกระทำ
2. หน้าที่จักต้องกระทำนั้นมีจุดประสงค์เพื่อป้องกันผลมิให้เกิดขึ้น

ประเด็นปัญหานี้ จะต้องพิจารณาก่อนว่า “จักต้อง” กระทำเพื่อป้องกันผลมีความหมายว่าอย่างไร ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย เห็นว่าเป็นกรณีที่จะต้องมีหน้าที่เพื่อป้องกันผลตามวิสัยและพฤติการณ์ ซึ่งอาจหมายถึงที่มาของหน้าที่เพื่อป้องกันผล อันมาจากตัวบุคคลโดยเฉพาะเจาะจงที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพฤติการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าสถานะหรือบทบาทของตำแหน่ง ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นจากการเลือกตัดสินใจไม่เข้าป้องกันผล ทั้ง ๆ ที่ตามพฤติการณ์ เช่นนั้นผู้กระทำตกอยู่ในฐานะที่ถูกคาดหวังให้ต้องกระทำการเพื่อป้องกันผลมิให้เกิดขึ้น หรือหน้าที่เฉพาะกำหนดหน้าที่แก่บุคคลจำต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นการกำหนดมาตรฐานพฤติการณ์ใดที่ให้มีการกระทำหรือมีหน้าที่ป้องกันผลจึงต้องเด่นชัดพอสมควร

ขอบเขตความรับผิดในการกระทำของบุคคลอื่น จะต้องปรากฏว่า ผู้ที่ต้องรับโทษจะต้องมีสถานะความสัมพันธ์กับบุคคลที่กระทำความผิด โดยบุคคลที่จะต้องรับโทษมีหน้าที่ควบคุมดูแล แต่เพิกเฉย หรือกรณีมีคำสั่ง หรือมีการรู้เห็น ยินยอม ซึ่งอาจเป็นการยินยอมโดยปริยาย หรือยินยอมโดยชัดแจ้งก็ตาม หากว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น บุคคลซึ่งเพิกเฉย ยินยอม หรือมีคำสั่งจะต้องเข้ามารับผิดในผลที่เกิดขึ้น

ทฤษฎีความความรับผิดในการกระทำของบุคคลอื่น กับการกระทำโดยการงดเว้นมีข้อแตกต่างกันบางประการ เช่น ความรับผิดซึ่งกระทำโดยงดเว้น ไม่ใช่ความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) ดังนั้น จึงอาจยกข้อต่อสู้ในเรื่อง เจตนา หรือในเรื่องของข้อเท็จจริงขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ และโดยปกติการกระทำโดยงดเว้น ส่วนมากจะใช้ในเฉพาะที่มีความร้ายแรงถึงแก่ชีวิต ซึ่งเป็นความรับผิดก่อนที่จะเกิดผล ส่วนความรับผิดทางอาญาในการกระทำของบุคคลอื่น มีลักษณะเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) จึงไม่อาจต่อสู้ว่าไม่มีเจตนา และส่วนมากใช้ในเรื่องของการเป็นนายจ้าง ลูกจ้าง ผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท หรือผู้แทน และเป็นความผิดซึ่งเกิดขึ้นแล้วจึงมีบุคคลดังกล่าวเข้ามารับผิดในผลที่เกิดขึ้น ส่วนมากเป็นความผิดไม่ร้ายแรง และโทษที่จะลงไม่ควรเกินโทษปรับ โดยในทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัดนั้นมีหลักการสำคัญดังนี้

2.5 ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด

หลักการหรือทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) นี้มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น ความรับผิดโดยไม่มีความผิด (Liability without fault) ความรับผิดโดยผลแห่งกฎหมาย (liability a imposed by the law) ความรับผิดโดยสมบูรณ์ (absolute liability) ซึ่งมีรากฐานแต่เดิมมาจากระบบกฎหมาย Common Law ของประเทศอังกฤษ โดยมีหลักการที่จะให้มีการเยียวยาหรือชดเชยความเสียหายโดยไม่ต้องคำนึงว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้กระทำหรือไม่ แนวคิดในเรื่องความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้เกิดขึ้นก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยถือว่าเมื่อมีความเสียหายก็ต้องมีการชดเชยเยียวยาเสมอจึงได้เรียกหลักนี้ว่า Strict Liability อันหมายถึงความรับผิดโดยเคร่งครัด หรือเรียกว่า Liability Without Fault อันหมายถึงความรับผิดโดยปราศจากความผิดที่เรียกเช่นนั้นเนื่องจากพื้นฐานของแนวคิดนี้มาจากหลักการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในอันที่จะไม่ถูกทำให้เสียหาย ดังนั้นทฤษฎีนี้จึงไม่พิจารณาถึงองค์ประกอบทางด้านจิตใจของผู้กระทำ เช่น จงใจหรือประมาทเลินเล่อแต่ประการใด เพียงแค่ผู้เสียหายพิสูจน์ถึงความเสียหายเนื่องมาจากต้นเหตุนั้น ได้ก็เพียงพอแล้ว ทั้งนี้ เพราะถือว่าความคิดของมนุษย์อันเป็นองค์ประกอบทางด้านจิตใจไม่อาจหยั่งรู้ได้ จึงเห็นได้ว่าทฤษฎีนี้มุ่งคุ้มครองความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลมากกว่าจะเน้นที่ความผิดของผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย

ความรับผิดเคร่งครัดนี้ไม่มีเรื่องประมาท เพราะถ้ากระทำโดยไม่ประมาทก็ไม่ต้องรับผิดดังที่กล่าวมาแล้วความรับผิดเคร่งครัดหรือความรับผิดเมื่อกระทำโดยไม่มีเจตนา ก็มีบัญญัติไว้ใน

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคแรกตอนท้ายว่า “...หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา” การที่บุคคลต้องรับผิดโดยเคร่งครัดหรือรับผิดโดยไม่มีเจตนา นั้น ต้องเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัด

ทฤษฎีความรับผิดเคร่งครัดนี้ก็มีทั้งความเห็นในทางสนับสนุนและคัดค้านเหตุผลที่เห็นด้วยกับการกำหนดความรับผิดเคร่งครัดก็คือ ในแง่ของความจำเป็น กล่าวคือ ความผิดอาญาบางประเภทเป็นการยากที่จะพิสูจน์ถึงเจตนาในการกระทำผิด จึงจำเป็นต้องบังคับให้บุคคลต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนา อีกประการหนึ่ง หากการกระทำนั้น อาจเป็นอันตรายต่อสังคมอยู่บ้าง หรือคาดหวังได้ว่าจะเกิดเป็นคดีที่ต้องฟ้องร้องจำนวนมากมาย ฝ่ายนิติบัญญัติจึงเห็นควรให้ต้องรับผิดโดยไม่มีเจตนา ทั้งนี้เพื่อมิให้โจทก์ต้องมีภาระในการพิสูจน์เจตนาของจำเลยอีก นอกจากนี้ความรับผิดเคร่งครัด ก็มักใช้กับกรณีความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกลงโทษเสื่อมเสียชื่อเสียงแต่ประการใดผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีนี้ให้เหตุผลคัดค้านว่า การลงโทษโดยถือลำพังการกระทำอย่างเดียว ไม่คำนึงถึงสภาวะของจิตของผู้กระทำด้วยนั้นเป็นสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์และไม่ยุติธรรม ที่ว่าไม่เกิดประโยชน์เพราะการลงโทษโดยผู้กระทำไม่รู้สีกว่าตนเองได้กระทำความผิดนั้น จะไม่มีผลในทางยับยั้งบุคคลนั้นหรือบุคคลอื่นมิให้กระทำเช่นนั้นอีกในอนาคต ทั้งการกระทำนั้นก็ได้แสดงว่าผู้กระทำเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคมที่จะไป ลงโทษหรือแก้ไขเขา ส่วนที่ว่าไม่ยุติธรรมเนื่องจากผู้กระทำต้องถูกตราหน้าว่าเป็นอาชญากรโดยปราศจากความผิดในแง่ศีลธรรม

จากหลักการตามกฎหมายอาญา หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดและความรับผิดทางอาญาในการกระทำของบุคคลอื่น มีปัญหาต้องพิจารณาในส่วนของ “การกระทำ” ซึ่งเป็นพื้นฐานความรับผิดทางอาญา หากว่าไม่มีการกระทำก็ไม่ต้องไปพิจารณาองค์ประกอบในข้ออื่น ๆ จึงมีข้อที่จะต้องพิจารณาว่า ความรับผิดทางอาญาในการกระทำของบุคคลอื่น ขัดกับหลัก “ไม่มีการกระทำ ไม่มีโทษ” อันเป็นหลักที่ยอมรับกันทั่วไปหรือไม่ ข้อที่เถียงกันอยู่ก็คือคนหนึ่งกระทำความผิดจะให้อีกคนหนึ่งที่ไม่ได้กระทำความผิดต้องรับโทษด้วยได้อย่างไร ปัญหาขึ้นอยู่กับคำว่า “กระทำ” ว่าหมายความว่าความเคลื่อนไหวในการกระทำในความหมายอย่างแคบ หมายความว่าความถึงการเคลื่อนไหวร่างกายภายใต้จิตใจบังคับ หรือการกระทำในความหมายแบบกว้างคือการที่จิตใจบังคับไม่ให้มีการเคลื่อนไหวร่างกาย การกระทำประกอบด้วย การเคลื่อนไหวร่างกาย สภาพแวดล้อมและผลที่เกิดขึ้น คำว่า “กระทำ” ในประมวลกฎหมายอาญา ในที่นี้จะเข้าใจตามตัวอักษรไม่ได้ โดยเฉพาะในกรณีของบิดามารดาที่จะต้องกระทำเพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่อยู่ในความควบคุมนั้นกระทำความผิดนั้น ในความเห็นของผู้วิจัย เห็นว่าบุคคลหนึ่งไม่สมควรต้องรับผิดในทางอาญาในผลของความผิดที่บุคคลอีกคนหนึ่งได้กระทำให้ เว้นแต่ว่าจะมีส่วนร่วมรู้เห็นเป็นใจในความผิดนั้น แม้ว่าเขาจะมีความสัมพันธ์พิเศษเฉพาะตัวก็ตามเพราะเป็นการทำให้บุคคลจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของผู้อื่นมากเกินไป

การลงโทษทางอาญากับบิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3) มีลักษณะของการนำทฤษฎีในเรื่องความรับผิดทางอาญาของบุคคลอื่นมาผสมผสาน โดยเฉพาะบิดามารดามีอำนาจและหน้าที่ในการควบคุมดูแลบุตร หากเพิกเฉยละเลย ยินยอมให้บุตร

ประพฤตินี้ไม่สมควร หรือน่าจะมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำความผิด บิดามารดาจะต้องถูกลงโทษ แต่ถึงอย่างไรก็ตามการกระทำอันเป็นการส่งเสริม หรือยินยอม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 26 (3) เป็นการกระทำ และละเว้นกระทำ อันเป็นการกระทำของบิดามารดาเอง มิใช่ความรับผิดชอบในการกระทำของบุตร

2.6 บทบาทของครอบครัวในการป้องกันการกระทำความผิดของเด็ก

ครอบครัวถือเป็นสถาบันแรกในการขัดเกลานิสัย ปลุกฝังค่านิยม สอนให้เด็กรู้จักผิดชอบชั่วดี ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้คนประกอบอาชญากรรมหรือไม่เมื่อเขาเติบโตขึ้นมา เพราะเด็กถูกเลี้ยงมาด้วยครอบครัวแบบใดก็จะถูกอบรมสั่งสอนให้เป็นอย่างนั้น เช่น เด็กที่ถูกเลี้ยงดูมาในครอบครัวที่ไม่เคารพกฎหมาย ไม่มีศีลธรรม ก็จะทำให้เด็กซึมซับกับตัวอย่างที่ไม่ดีจึงจะโตขึ้นมาเป็นคนที่ไม่เคารพกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของสังคม และไม่มีศีลธรรม อันจะก่อปัญหาให้กับสังคมส่วนรวมไม่มากนักน้อย ซึ่งอิทธิพลของครอบครัวที่จะมีผลต่อการกระทำความผิดของเด็ก อาจสรุปได้ดังนี้⁷

(1) ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่สร้างบุคลิกภาพให้แก่เด็ก บุคลิกภาพเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งหมายรวมถึงลักษณะทางร่างกายและคุณภาพทางจิตใจด้วย เด็กจะถูกหล่อหลอมให้มีทัศนคติอย่างไร คิดอย่างไร ย่อมได้รับอิทธิพลมาจากการอบรมสั่งสอน การถ่ายทอดคุณธรรม ศีลธรรมให้จิตใจแยกได้ระหว่างความถูก ผิด บาป ชั่ว และสิ่งเลวร้าย แล้วหลีกเลี่ยงการกระทำผิด

(2) ครอบครัวจะสร้างวัฒนธรรมย่อยขึ้นมา แต่ละครอบครัวจะมีความคิด ความเชื่อและค่านิยมแตกต่างกัน แล้วแต่ว่าบิดามารดาจะเห็นอย่างไรซึ่งเด็กก็จะได้รับความคิดตามไปด้วย ดังนั้นการอบรมโดยการสร้างแบบอย่างทั้งแนวคิดและการปฏิบัติของแต่ละครอบครัวจึงมีความสำคัญกับเด็ก เพราะเด็กจะเป็นผู้รับอิทธิพลนั้น บางครั้งการกระทำความผิดบางอย่าง บางครอบครัวมองข้ามไม่เห็นว่าเป็นความผิดแต่ในขณะที่บางครอบครัวจะเห็นความสำคัญมาก ดังนั้น มุมมองของแต่ละครอบครัวจึงแตกต่างกันไป

(3) ครอบครัวที่บิดามารดาหย่อนศีลธรรม มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ติดยาเสพติด ติดการพนัน ติดสุรา ประกอบอาชญากรรมเพื่อเลี้ยงชีพ ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีและเด็กก็จะเติบโตขึ้นมาด้วยการเห็นตัวอย่างดังกล่าวจึงมีความคุ้นเคยกับสิ่งเหล่านั้นจนมองไม่เห็นว่าเป็นสิ่งที่บิดามารดาของตนปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งชั่วร้าย เด็กจึงเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตาม ดังนั้น จึงเท่ากับว่าครอบครัวได้ปลุกฝังให้เด็กเป็นอาชญากรไปทีละน้อย และเมื่อโตขึ้นก็จะกล้ากระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย

⁷ โสภ ชาติมันน์ และคณะ. (2547). ครอบครัว: ปัจจัยปกป้องหรือผลักดันปัญหาเสพติดของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัยเสนอคณะกรรมการศึกษาวิจัยปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ: หน้า 41-42

(4) เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ไม่มีระเบียบวินัย บิดามารดาไม่ดูแลกดดันความประพฤติ ปล่อยปละเลเลยไม่เอาใจใส่ในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งการที่บิดามารดาไม่ใช้เวลาในการติดตามสอดส่อง พฤติกรรมของเด็กก็ย่อมจะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กประพฤติตนไม่เหมาะสมได้

(5) ครอบครัวไม่ให้ความอบอุ่น บิดามารดาไม่สนใจและเมตตาแต่กลับเข้มงวดกับเด็กมากเกินไป เด็กจะรู้สึกวุ่นวายขาดความอบอุ่น ความมั่นคง มีความน้อยเนื้อต่ำใจ คิดว่าตนเองไม่มีคุณค่า จึงพยายามจะแสดงพฤติกรรมเพื่อเรียกร้องให้ผู้อื่นสนใจตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่ดีหรือเลวก็ตาม ทำให้เด็กกลุ่มนี้มีความเสี่ยงที่จะประพฤติตนเถร ต่อต้านและแข็งกร้าว มองโลกในแง่ร้าย คิดว่าเป็นการยากลำบากในการทำให้คนอื่นรัก จึงขาดความรักและความเห็นใจ เข้าใจผู้อื่นด้วย ซึ่งการมองโลกในแง่ร้ายจะทำให้เด็กกระทำผิดได้ง่ายขึ้น

(6) ครอบครัวที่บิดามารดามีปัญหาในความสัมพันธ์ การทะเลาะเบาะแว้งกันจะทำให้เด็ก สับสน เครียด รู้สึกว่าบ้านไม่น่าอยู่ ไม่อบอุ่นและไม่ปลอดภัย จึงพยายามจะออกจากบ้าน โดยเฉพาะในกรณีที่บิดามารดาทุบตีทำร้ายกัน เด็กจะมีความเสียใจและหวาดกลัวมากขึ้น บางครั้งบิดามารดาก็จะระบายความโกรธมาที่เด็กด้วยทำให้เด็กรู้สึกวุ่นวายขาดพ่อแม่แท้ๆ ยังทำกับตนได้ แล้วคนอื่นจะทำขนาดไหน ซึ่งความคิดตรงนี้จะทำให้เด็กรู้สึกไม่ปลอดภัยและไม่ไว้วางใจผู้อื่น

(7) บิดามารดาที่มีอาการทางจิต โรคประสาท มีความแปรปรวนทางอารมณ์ง่าย ใจน้อย กลัวโดยปราศจากเหตุผลอันควร เด็กที่โตมาจากครอบครัวแบบนี้ก็จะรู้สึกวุ่นวายสับสน และอาจซึมเศร้าอาการต่างๆ ของบิดามารดา ทำให้เด็กมีอาการแปรปรวน ผิดปกติ จิตใจหดหู่และมีอารมณ์ที่ไม่มั่นคง

(8) ครอบครัวยากจน บิดามารดาจำเป็นต้องดิ้นรนออกไปหารายได้ ทำให้ไม่ค่อยมีเวลา ดูแลอบรมลูก สอนหรือแนะแนวทางที่ถูก เด็กจึงอาจทำสิ่งที่ไม่ควรหรือประพฤติชั่วได้ง่าย นอกจากนี้ ความยากจนยังเป็นตัวบีบบังคับให้เด็กมีจิตใจวุ่นวายเพราะมีความต้องการในสิ่งต่างๆ เหมือนเด็กในวัยเดียวกัน เมื่อไม่สามารถซื้อได้จิตใจก็จะฟุ้งซ่าน และหากไม่สามารถยับยั้งความต้องการของตนเองได้ เด็กก็จะทำผิดได้ง่ายและกลายเป็นอาชญากรในที่สุด

นอกจากนี้บรรยากาศของบ้านก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะหากบ้านใดที่มีความรักความเข้าใจให้กับเด็ก เด็กก็จะมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแรงทำให้ยากต่อการถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ดี แต่ถ้าบ้านใดที่มีบรรยากาศไม่ดีก็จะทำให้เด็กไม่อยากอยู่บ้าน และมีแนวโน้มพฤติกรรมที่จะกระทำผิดได้ง่าย เพราะอาจถูกชักจูงโดยบุคคล เช่น เพื่อน หรือปัจจัยอื่นๆ ที่ตนคิดว่ามีความสำคัญมากกว่าครอบครัวที่ไม่อบอุ่นของตน

จากอิทธิพลของครอบครัวในรูปแบบต่างๆ ข้างต้นที่มีผลต่อการหล่อหลอมเด็กให้เป็น คนดี หรือเป็นปัญหาของสังคมนั้น ครอบครัวจึงเป็นทั้งปัจจัยที่ถือเป็นบ่อเกิดของปัญหา และเป็นปัจจัยที่จะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหานั้นได้ ด้วย ดังนั้น การป้องกันที่ดีที่สุดเพื่อมิให้เด็กเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการกระทำความผิดก็คือ ครอบครัวต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีความรัก ความเข้าใจ อย่าใช้ความรุนแรงกับเด็ก และเด็กต้องสามารถปรึกษาหารือกับบิดามารดาได้ทุกเรื่อง การอบรมสั่งสอนและ

การประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก การให้กำลังใจให้เด็กฝ่าฟันปัญหาในวัยของตนเองและการให้โอกาสเมื่อเด็กกระทำผิดก็จะเป็นภูมิคุ้มกันให้กับเด็กเพื่อบ่มเพาะต้นทุนทางสังคมที่ดีต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “มาตรการควบคุมการกระทำผิดของเด็กผ่านบิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546” มีวิธีการศึกษา ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาถึงบทบัญญัติของกฎหมาย และการตีความกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการควบคุมการกระทำผิดของเด็กผ่านบิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) กับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและผู้ปกครองเพื่อนำข้อมูลมาใช้พิจารณาถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการควบคุมการกระทำผิดของเด็กผ่านบิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) กับกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposeful Sampling) เพื่อเน้นเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะที่ทราบรายละเอียดและสามารถให้ข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 จำนวน 13 ราย ได้แก่ บุคคลที่มีอาชีพและตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้พิพากษา ศาลแรงงานกลาง
- (2) ผู้พิพากษาสมทบ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสตูล
- (3) อัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด
- (4) อัยการ สำนักงานวิชาการ สำนักงานอัยการสูงสุด
- (5) อัยการ สำนักงานต่างประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด
- (6) ตำรวจ ตำแหน่งรองผู้กำกับการจราจร สถานีตำรวจนครบาลเตาปูน จังหวัดกรุงเทพฯ
- (7) ตำรวจ ตำแหน่งสารวัตรสืบสวนสถานีตำรวจภูธรศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี
- (8) ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ
- (9) ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอำนาจเจริญ
- (10) พนักงานคุมประพฤติชำนาญการพิเศษ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- (11) ผู้จัดการโครงการช่วยเหลือเด็กและครอบครัว มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก
- (12) ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 2 ราย

3.3 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร (Documentary Research) โดยการใช้ข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ (secondary data) กล่าวคือ ค้นคว้ารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัย และผลงานทางวิชาการต่าง ๆ รวมตลอดถึงข้อมูลในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กผ่านบิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

3.4 วิธีและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 การศึกษาครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการดังนี้

วิธีการศึกษาจากเอกสาร โดยการค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่างๆ เช่น กฎหมาย กฎกระทรวง ตำรา บทความ เอกสารทางวิชาการ

วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง

3.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่เป็นเครื่องมือในการวิจัยประกอบไปด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อมาตรการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๖ (๓) และมาตรา ๗๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

3.5 วิธีการวิเคราะห์และประมวลผล

ผลการศึกษาวิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

3.5.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ จะใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร จำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบ และสรุปประมวลผลโดยใช้การบรรยายเชิงพรรณนาเพื่ออธิบายให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

3.5.2 การนำข้อมูลที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 13 รายมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ในเรื่องอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบบิดามารดาต่อการกระทำความผิดของเด็กตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และเรื่องแนวทางการปรับปรุงกฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กผ่านบิดามารดาให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

บทที่ 4

ความรับผิดชอบของบิดามารดาในการกระทำของบุตร

ความรับผิดชอบของบิดามารดาในการกระทำของบุตรนั้น คณะผู้วิจัยจะวิเคราะห์ความรับผิดชอบทางอาญาของบิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

4.1 สารสำคัญของพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่กำหนดขั้นตอนและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติต่อเด็กจากประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 132 และ ฉบับที่ 294 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม อันเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว รวมทั้งป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม รวมทั้ง ปรับปรุงวิธีการส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ร.บ.ฉบับนี้มีทั้งหมด 9 หมวด 88 มาตราด้วยกัน แยกเป็น

มาตรา 1 - 6 อธิบายความหมายที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ.ฉบับนี้

หมวด 1 ที่ว่าด้วยเรื่องคณะกรรมการคุ้มครองเด็ก ประกอบด้วยมาตรา 7 - 21

หมวด 2 ที่ว่าด้วยเรื่องการปฏิบัติต่อเด็ก ประกอบด้วยมาตรา 22 - 31

หมวด 3 ที่ว่าด้วยเรื่องการสงเคราะห์เด็ก ประกอบด้วยมาตรา 32 -39

หมวด 4 ที่ว่าด้วยเรื่องการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ประกอบด้วยมาตรา 40 - 47

หมวด 5 ที่ว่าด้วยเรื่องผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ประกอบด้วยมาตรา 48 - 50

หมวด 6 ที่ว่าด้วยเรื่องสถานรับเลี้ยงเด็ก และสถานพัฒนาและฟื้นฟู ประกอบด้วยมาตรา 51 - 62

หมวด 7 ที่ว่าด้วยเรื่องส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาประกอบด้วยมาตรา 63 - 67

หมวด 8 ที่ว่าด้วยเรื่องกองทุนคุ้มครองเด็ก ประกอบด้วยมาตรา 68 - 77

หมวด 9 ที่ว่าด้วยเรื่องออกกำหนดโทษ ประกอบด้วยมาตรา 78 - 86

บทเฉพาะกาล ประกอบด้วยมาตรา 87 - 88

โดยสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

(1) ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายเป็นรองประธาน หัวหน้าส่วนราชการ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่าง ๆ เป็นกรรมการ พัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดเป็นกรรมการ

และเลขานุการ และได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการไว้ 8 ประการ (ตามมาตรา 17 และ 20) ซึ่งจังหวัดได้แต่งตั้งคณะกรรมการ ฯ แล้ว ตามคำสั่งที่ 399/2547 ลงวันที่ 31 มีนาคม 2547

(2) การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และไม่มี การเลือกปฏิบัติต่อเด็ก ตามความในมาตรา 22

(3) กำหนดหน้าที่ของผู้ปกครอง อันหมายถึง บิดา มารดา ผู้อนุบาล ผู้รับบุตร บุญธรรม รวมถึงพ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง ผู้ปกครองสวัสดิภาพ นายจ้าง ตลอดจนบุคคลซึ่งรับเด็กไว้ในความอุปการะเลี้ยงดู หรือซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย โดยได้กำหนดให้ผู้ปกครองต้องรับผิดชอบให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรม สั่งสอน พัฒนา และคุ้มครองสวัสดิภาพ (ตามมาตรา 23) รวมทั้งต้องไม่กระทำการใดอันที่มีลักษณะละเลยทอดทิ้ง ไม่เลี้ยงดู หรือปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบ

(4) ให้การปกป้อง คุ้มครองเด็ก ในกรณีถูกทารุณ ถูกละเมิด ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ รวมทั้งไม่ถูกละเมิดจากสื่อไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

(5) การคุ้มครองชื่อเสียงเกียรติคุณ และความเป็นส่วนตัวของเด็ก ห้ามโฆษณา เผยแพร่ทางสื่อเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก หรือผู้ปกครองของเด็กจนเกิดความเสียหาย

(6) กำหนดให้ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และตรวจสอบสถานรับเลี้ยงเด็กต่าง ๆ คือ ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้ากิ่งประจำกิ่งอำเภอ ผู้บริหารองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ให้การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตท้องที่ ไม่ว่าเด็กจะมีผู้ปกครอง หรือไม่ก็ตามโดยให้มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ (ตามมาตรา 24)

(7) การรายงานเหตุการณ์การปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบ กฎหมายกำหนดให้ผู้ใดพบเห็น หรือประสบพบเหตุการณ์ที่น่าเชื่อว่าการกระทำทารุณกรรมต่อเด็ก จะต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้น ให้รับแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองเด็ก ตามมาตรา 24 โดยไม่ชักช้า และผู้แจ้งเมื่อได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับการคุ้มครองทั้งทางแพ่ง อาญา หรือทางปกครอง

(8) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่เข้าไปในเคหสถานใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจค้นในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความทารุณกรรมเด็ก มีการกักขัง หรือเลี้ยงดูโดยมิชอบ โดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาล รวมทั้งมีหน้าที่ซักถามตัวเด็ก และครอบครัวได้ตามมาตรา 30 (1) (2) (6) ไม่ว่ากรณีใด ๆ จะกักขังเด็กเกิน 12 ชั่วโมงไม่ได้ จะต้องมอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองเพื่อแนะนำ ตักเตือนให้ดูแล อุปการะ เลี้ยงดูในทางที่ถูกต้อง หรือมีหนังสือเรียกผู้ปกครอง นายจ้าง ผู้ประกอบการ ผู้ดูแลสถานศึกษา ให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารความประพฤติของเด็กมาให้ ตามมาตรา 30 (3) (4)

(9) เด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ (ตามมาตรา 32)

- เด็กเร่ร่อน หรือเด็กกำพร้า
- เด็กที่ถูกทอดทิ้ง หรือพลัดหลง
- เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถเลี้ยงดูได้ เช่น ถูกจำคุก กักขัง พิกการทุพพลภาพ เจ็บป่วย

เรื้อรัง เป็นต้น

- ฯลฯ

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กได้รับแจ้งพบเห็นเด็ก พึงได้รับการสงเคราะห์ให้พิจารณาให้การสงเคราะห์ตามวิธีการที่เหมาะสม (ตามมาตรา 33)

ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กอาจนำเด็กไปขอรับการสงเคราะห์ที่สำนักงานพัฒนาสังคม และสวัสดิการจังหวัด โดยพนักงาน เจ้าหน้าที่พิจารณาให้การสงเคราะห์ที่เหมาะสม ตามมาตรา 33 ถ้าเจ้าหน้าที่ ไม่สามารถหาวิธีการที่เหมาะสมจะส่งเด็กไปยังสถานแรกรับหรือสถานสงเคราะห์ก่อนก็ได้

(10) เด็กพึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ (ตามมาตรา 40) ได้แก่

- เด็กที่ถูกทารุณกรรม
- เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด
- เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกำหนด

(11) การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กต้องรีบตรวจรักษาทางร่างกายและจิตใจ ดังนี้

ขอส่งตัวเด็กไปสถานแรกรับก่อนได้ หรือถ้าจำเป็นก็ให้ส่งสถานสงเคราะห์ หรือ สถานพัฒนาและฟื้นฟู ระหว่างการสืบเสาะหาวิธีการคุ้มครองให้กระทำได้ไม่เกิน 7 วัน กรณีมีเหตุจำเป็น เพื่อประโยชน์ของเด็ก พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานอัยการจะยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอขยายเวลา ออกไป รวมแล้วไม่เกิน 30 วันก็ได้ (ตามมาตรา 42)

(12) ห้ามเด็กดื่มหรือเสพยา บุหรี่ หากฝ่าฝืนให้เจ้าหน้าที่สอบถามเด็ก หรือเชิญผู้ปกครอง มาร่วมหารือ ว่ากล่าวตักเตือน หรือให้เด็กทำงานบริการสังคม เพื่อเป็นการฝึกอบรมเปลี่ยน พฤติกรรมเด็ก หากผู้ปกครองเด็กฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ให้เจ้าหน้าที่ยื่นคำขอต่อปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ แล้วแต่กรณี หากผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ส่งเด็กเข้ารับการ คุ้มครอง หรือทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์ และผู้ปกครองไม่เห็นด้วย มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลภายใน หนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันรับทราบคำสั่ง (ตามมาตรา 45-46)

(13) ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ในการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริม ความประพฤติเด็ก ถ้าเจ้าหน้าที่เห็นควรแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเพื่อกำกับ ดูแลเด็กคนใดก็ให้ ยื่นคำขอต่อปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณีให้แต่งตั้งพนักงาน เจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่สมัครใจเป็น ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กด้วยก็ได้ (ตามมาตรา 48)

(14) ห้ามผู้ปกครองสวัสดิภาพหรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ภาพ หรือ ข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก ผู้ปกครองที่เห็นว่าจะเสียหาย (ตามมาตรา 50)

(15) ปลัดกระทรวงมีอำนาจจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟูได้ทั่วราชอาณาจักร ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจ ตั้งในจังหวัดนั้น และมีอำนาจแต่งตั้งหรือถอดถอนผู้ปกครองสถานที่ดังกล่าว (ตามมาตรา 51 และ 55) และกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครองสถานที่ดังกล่าว (ตามมาตรา 56 , 58 , 59 และ 60)

(16) การส่งเสริมความประพฤตินักเรียน และนักศึกษา โดยนักเรียน และนักศึกษาต้องประพฤติตามระเบียบของโรงเรียน หรือสถานศึกษาที่กำหนดในกฎกระทรวง และพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการเพื่อส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษา (ตามมาตรา 64 และ 66)

4.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของบิดามารดาตามพระราชบัญญัติ คัมครองเด็ก พ.ศ. 2546

มาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติคัมครองเด็ก พ.ศ. 2546 นั้นถือเป็นหัวใจของการบังคับคัมครองเด็กตามกฎหมายที่กำหนดความผิดในการปฏิบัติต่อกเด็กในกรณีต่าง ๆ ซึ่งผู้กระทำผิดอาจเป็นบุคคลอื่น หรือแม้แต่ผู้ปกครองของเด็ก และไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

มาตรา 26 บัญญัติว่า ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

(1) ...

(2) ...

(3) ... ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร หรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤตีส่อต่อการกระทำผิด ฯลฯ

คำว่า “ผู้ใด” หมายถึงบุคคลใด ๆ และหมายความรวมถึงบิดามารดาของเด็กหรือเยาวชนด้วย บิดานั้นไม่จำเป็นต้องเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กหรือเยาวชน

คำว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

คำว่า “เด็กมีความประพฤตีส่อต่อการกระทำผิด” มีกฎกระทรวง พ.ศ. 2549 ได้กำหนดรายละเอียดไว้ดังนี้

ข้อ 1 เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร ได้แก่เด็กที่มีพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) ประพฤติตนเกเรหรือข่มเหงรังแกผู้อื่น

(2) มั่วสุมในลักษณะที่ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น

(3) เล่นการพนันหรือมั่วสุมในวงการพนัน

(4) เสพสุรา สูบบุหรี่ เสพยาเสพติดให้โทษหรือของมีเมาอย่างอื่น เข้าไปในสถานที่เฉพาะเพื่อการจำหน่ายหรือดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

(5) เข้าไปในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

(6) ซื้อหรือขายบริการทางเพศ เข้าไปในสถานการค้าประเวณีหรือเกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี ตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี

(7) ประพฤติตนไปในทางชู้สาว หรือส่อไปในทางลามกอนาจารในที่สาธารณะ

(8) ต่อต้านหรือทำหยาบคายสั่งสอนของผู้ปกครองจนผู้ปกครองไม่อาจอบรมสั่งสอนได้

(9) ไม่เข้าเรียนในโรงเรียนหรือสถานศึกษาตามกฎหมาย ว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ

ข้อ 2 เด็กที่ประกอบอาชีพที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี ได้แก่เด็กที่ประกอบอาชีพ ดังต่อไปนี้

(1) ขอทานหรือกระทำการส่อไปในทางขอทาน โดยลำพังหรือโดยมีผู้บังคับ ชักนำ ยุยง หรือส่งเสริม หรือ

(2) ประกอบอาชีพหรือกระทำการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี

ข้อ 3 เด็กที่คบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี ได้แก่ เด็กที่คบหาสมาคมกับบุคคล ดังต่อไปนี้

(1) บุคคลหรือกลุ่มคนที่รวมตัวกันมั่วสุม เพื่อก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น หรือกระทำการอันขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี หรือ

(2) บุคคลที่ประกอบอาชีพที่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี

ข้อ 4 เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย ได้แก่ เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่ ดังต่อไปนี้

(1) อาศัยอยู่กับบุคคลที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษหรือให้บริการทางเพศ

(2) เร่ร่อนไปตามสถานที่ต่างๆ โดยไม่มีที่พักอาศัยเป็นหลักแหล่งที่แน่นอน หรือ

(3) ถูกทอดทิ้งหรือถูกปล่อยปละละเลยให้อยู่ในสภาพแวดล้อมอันอาจชักนำไปในทางเสียหาย

กฎกระทรวงฉบับนี้ได้กำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด หมายถึง เด็กที่ประพฤติน่าสงสัย เด็กที่ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย ซึ่งการกำหนดพฤติการณ์ต่างๆ ตามกฎกระทรวงฉบับนี้มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบของบิดามารดา เพราะเป็นตัวบ่งชี้ว่าบิดามารดาได้กระทำผิดตามกฎหมายหรือไม่อันจะต้องรับโทษตามมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่บัญญัติว่า

“มาตรา 78 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

การตีความคำว่า “ส่งเสริม” และ “ยินยอม” จึงเป็นการแสดงออกถึงการกระทำของบิดามารดาตามนัยทางกฎหมายอาญาซึ่ง คำว่า “ส่งเสริม” หมายถึง เกื้อหนุน หนุนหลัง เชิดชู¹ ดังนั้นจึงมีความหมายกว้างกว่าการสนับสนุนการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 86 เนื่องจากการเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด จะต้องมีความผิดเกิดขึ้นแล้ว เช่นเข้าชั้นพยายาม หรืออยู่ในขั้นเตรียม (ซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด) แต่การส่งเสริมตามมาตรา 26 (3) แม้ความผิดยังไม่ได้เกิดขึ้น เพียงแต่น่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำความผิดบิดามารดาที่มีความผิดแล้ว

¹ มานิต มานิตเจริญ. (2550) .พจนานุกรมไทย. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น. หน้า 815.

ส่วนคำว่า “ยินยอม” หมายถึง ยอม ตาม ไม่ขัด อนุญาต² การยินยอมอาจเป็นการยินยอมโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย เช่น การพยักหน้า การพูดให้อนุญาตให้ไป อย่างเช่น หากเด็กขออนุญาตบิดามารดาไปโต๊ะสนุกเกอร์ซึ่งบิดามารดาว่ามีการมั่วสุมเสพยาหรือมีการเล่นการพนันกัน หากบิดามารดาได้มีการยินยอมโดยชัดแจ้ง เช่นอนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนเข้าไปในสถานที่ดังกล่าว การยินยอมโดยชัดแจ้งนี้เป็นการกระทำโดยเคลื่อนไหวร่างกายภายใต้จิตใจบังคับ บิดามารดาอาจสังเกตเห็นได้ว่าการยินยอมให้เด็กเข้าไปในโต๊ะสนุกที่มีการมั่วสุม อาจทำให้บุตรซึ่งเป็นเด็กน่าจะมี ความประพฤติดีเสี่ยงต่อการกระทำผิดได้ เช่นนี้บิดามารดาอย่ามีความผิด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก มาตรา 26 (3) ส่วนในกรณีที่บิดามารดาเพิกเฉย หรือนิ่งเฉย ถือว่าอนุญาตโดยปริยาย การนิ่งเฉย ไม่ขัดขวางป้องกันนี้ ถือเป็นการกระทำโดยไม่เคลื่อนไหวร่างกาย การเพิกเฉยนี้ถือเป็นการรู้เห็น การนิ่งปล่อยให้เป็นไปก็ถือเป็นการรู้เห็นเป็นใจได้ เพียงแต่พูดห้ามแล้วเขาไม่ฟังก็ปล่อยไปตามเรื่องจะว่าไม่ เป็นใจไม่ได้ การปล่อยไปตามเรื่องนี้ก็อาจกลายเป็นยินยอมไปแล้ว³ ดังนั้นหากบิดามารดานิ่งเฉยไม่ ห้ามปรามก็ถือเป็นการรู้เห็นให้เด็กกระทำความผิด เนื่องจากการนิ่งเฉยก็ถือเป็นการยินยอมซึ่ง การยินยอมในที่นี้ก็เป็นกระทำโดยละเว้นนั่นเอง หากพิจารณาในเรื่องของการกระทำโดยงดเว้น โดยปกติการนิ่งเฉยไม่สามารถทำให้บุคคลตกอยู่ในฐานะที่จะรับผิดทางอาญาได้ แต่มีข้อยกเว้นในส่วนที่ เกี่ยวกับความสัมพันธ์พิเศษซึ่งเขามีหน้าที่ต้องควบคุมบุคคลอื่นซึ่งแนวคิดของนักกฎหมายไทย ท่านศาสตราจารย์จิตติ ตังศภัทย์ เห็นว่า เพียงแต่ละเว้นไม่ขัดขวางหรือยอมให้กระทำโดยไม่ขัดขวาง เมื่อตนไม่มีหน้าที่ขัดขวาง ไม่ถือเป็นการกระทำโดยงดเว้น ตามมาตรา 59 และไม่เป็นการสนับสนุนใน การกระทำความผิด ดังนั้นในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไปกระทำความผิด หากบิดามารดาเห็นแต่ไม่ ขัดขวางห้ามปราม ย่อมไม่เป็นการกระทำโดยการงดเว้นเพราะบิดามารดาไม่มีหน้าที่โดยเฉพาะต้อง ป้องกันผลอันเกิดจากการที่เด็กไปกระทำความผิด

ความคลุมเครือในการตีความว่าบิดามารดาได้กระทำการส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็ก น่าจะมีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดนั้น หากเราใช้การตีความแบบเคร่งครัดเพื่อที่จะเอาผิดกับบิดา มารดาทุกคนที่ได้กระทำ หรืองดเว้นการกระทำของตนเองตามมาตรา 26 (3) ก็อาจจะทำให้เจตนารมณ์ ของกฎหมายคุ้มครองเด็กต้องผิดเพี้ยนไปจากสิ่งที่ควรจะเป็น เพราะสิ่งหนึ่งที่เป็นหลักการสำคัญของ กฎหมายฉบับนี้ก็คือความมั่นคงแห่งสถาบันครอบครัว ดังนั้น หากนำการ ลงโทษและการตีความตาม กฎหมายอาญามาใช้กับบิดามารดาที่กระทำการไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขาดทักษะในการดูแลบุตร และ บางกรณีแม้ว่าบิดามารดาจะทำดีที่สุดแล้วในการอบรมดูแลบุตร แต่ ก็อาจจะมีสถานการณ์บางอย่างที่มี ผลให้เด็กประพฤติดันเลวไหล ซึ่งมีใช้ความผิดของบิดามารดาแต่เป็นความผิดของเด็กนั่นเอง รวมทั้ง บิดามารดาอาจจะไม่สามารถเข้าใจหรือรู้ว่าสิ่งที่ตนกระทำอยู่นั้นเป็นความผิดตามมาตรานี้ ดังนั้น หากผู้รักษากฎหมายตีความอย่างไม่เข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้วย่อมจะเกิดปัญหา เช่น

² มานิต มานิตเจริญ, อ้างแล้ว, หน้า 628.

³ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, (2548) .ประมวลกฎหมายอาญาฉบับอ้างอิง, กรุงเทพฯ: วิทยุชน, หน้า 80.

การตีความว่าการที่ได้แก่นำรถจักรยานยนต์ที่บิดามารดาซื้อให้ไปแข่งกันในถนนหลวงสร้างความเดือดร้อนรำคาญ บิดามารดาต้องรับผิดชอบตามมาตรา 26 (3) โดยมีได้ดูข้อเท็จจริงอื่นๆ ว่าแท้จริงแล้วบิดามารดาซื้อรถจักรยานยนต์ให้บุตรเพื่อให้สะดวกในการไปโรงเรียนมิได้มีเจตนาที่จะส่งเสริมให้บุตรนำรถจักรยานยนต์ไปแข่งขันแต่อย่างใด⁴ การที่กฎหมายบัญญัติให้บิดามารดาจะต้องรับผิดชอบในกรณีนี้ไม่ว่าจะเป็นการนำตัวบิดามารดาไปลงโทษจำคุก หรือปรับ ย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวเด็กและสถาบันครอบครัวของเด็ก และไม่ยุติธรรมสำหรับผู้ที่ต้องถูกลงโทษอย่างบิดามารดาได้

การแก้ไขปัญหาในการตีความการกระทำและเจตนาของบิดามารดาตามมาตรา 26 (3) นั้น คณะผู้วิจัยมีความเห็นดังนี้

(1) รัฐต้องมีมาตรการในการติดตาม อธิบายเพื่อความเข้าใจให้กับบิดามารดาว่าการกระทำในลักษณะใดถือเป็นความผิดตามกฎหมายฉบับนี้บ้าง

(2) การตีความของผู้ใช้กฎหมายต้องไม่ใช่หลักการตีความอย่างเคร่งครัดแต่เพียงอย่างเดียวในทุกกรณี แต่ควรนำหลักความยุติธรรมมาใช้ควบคู่กันด้วยเพื่อพิสูจน์ถึงเจตนาของผู้กระทำผิดอันจะนำไปสู่การลงโทษทางอาญาที่ถือเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุดที่รัฐจะใช้ในการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

⁴ สมชาย เจริญอำนวยสุข, พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก: ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนา, เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 5 ณ ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี, 4-5 กันยายน 2550.

บทที่ 5

ผลการศึกษา

การศึกษามาตรการควบคุมการกระทำผิดของเด็กผ่านบิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของบิดามารดาต่อการกระทำผิดของเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยเป็นการ ศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยปรากฏผลการศึกษาดังนี้

5.1 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำแนกตามอาชีพ/หน่วยงาน

อาชีพ/หน่วยงาน	จำนวน
ผู้พิพากษา/ผู้พิพากษาสมทบ	2
อัยการ	3
ตำรวจ	2
ผู้บริหารสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก	2
ผู้บริหารสำนักงานคุมประพฤติ	1
ผู้แทนจากมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็ก	1
ผู้ปกครอง	2
รวม	13

5.2 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน
ปริญญาโท	8
ปริญญาตรี	3
ต่ำกว่าปริญญาตรี	2
รวม	13

5.3 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน
ชาย	10

หญิง	3
รวม	13

5.4 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำแนกตามสถานภาพการสมรส

สถานภาพ	จำนวน
โสด	5
สมรส	3
มีบุตรแล้ว	5
รวม	13

จากการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กผ่านบิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 13 ราย ได้แก่ ผู้พิพากษา 1 ราย ผู้พิพากษาสมทบ 1 ราย อัยการ 3 ราย ตำรวจ 2 ราย ผู้บริหารสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก 2 ราย ผู้บริหารสำนักงานคุมประพฤติ 1 ราย ผู้แทนจากมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็ก 1 ราย และผู้ปกครอง 2 ราย

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาโท 8 ราย ปริญญาตรี 3 ราย และต่ำกว่าปริญญาตรี 2 ราย เป็นเพศชายจำนวน 10 ราย เพศหญิง 3 ราย โสด 5 ราย สมรส 8 รายและมีบุตรแล้ว 5 ราย ผู้ให้สัมภาษณ์อายุตั้งแต่ 32-66 ปี อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 45 ปี

5.5 สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผลการศึกษามาตรการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กตามมาตรา 26 (3) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์มีทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับมาตรการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กตามมาตรา 26 (3) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ดังกล่าว โดยอาจสรุปความเห็นของแต่ละประเด็นได้ดังนี้

(1) ความเห็นเกี่ยวกับการใช้มาตรการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กตามมาตรา 26(3) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยมีความเห็นว่ามาตรการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเป็นเรื่องที่เหมาะสมแล้วในอันที่จะทำให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองเกิดความตระหนักในหน้าที่การอบรมเลี้ยงดูให้เด็กในปกครองให้เติบโตเป็นคนดีและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่สังคมไม่เว้นแม้การกระทำที่เกิดจากความคึกคะนองของตัวเด็กเอง ซึ่งหากไม่กระทำเช่นนั้นตนเองจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย บิดามารดาหรือผู้ปกครองจึงใส่ใจให้การอบรมสั่งสอนเด็กในปกครองมากขึ้นและต้องให้ความสนใจในการป้องกันไม่ให้เด็กไปกระทำความผิดอย่างเต็มที่ นอกจากนี้แล้วยังพบว่าภายหลังที่มีการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวสถิติเด็กที่กระทำความผิดหรือประพฤติดนไม่สมควรมีจำนวนลดน้อยลง

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยกับการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กโดยผ่านบิดามารดาหรือผู้ปกครองตามนัยมาตรา 26 (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้ให้ความเห็นว่า การประพฤติดนไม่สมควรหรือการมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำความผิดของเด็กเป็นเรื่องเฉพาะตัวของเด็กเองและเป็นเรื่องที่ไม่สามารถคาดหมายได้ เพราะโดยปกติแล้วบิดามารดาหรือผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความปรารถนาที่จะอบรมเลี้ยงดูเด็กในความปกครองให้เติบโตเป็นคนดีและไม่ไปสร้างความเดือดร้อนแก่สังคม แต่เนื่องจากความจำเป็นในการหาเลี้ยงชีพที่ต้องออกไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัวทำให้ขาดโอกาสและไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนเด็กในความปกครองได้อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ประกอบกับความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กตามวัยที่ต้องการการยอมรับจากเพื่อน ความคึกคะนอง ทำให้เด็กมีพฤติกรรมดังกล่าว ดังนั้นความประพฤติของเด็กจึงไม่ใช่ความผิดของบิดามารดาหรือผู้ปกครองเสียทั้งหมด

(2) ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติการให้เป็นไป ตามมาตรา 26 (3) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติการให้เป็นไปตามมาตรา 26 (3) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ว่า การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของการออกกฎหมายฉบับนี้ที่มุ่งเน้นการคุ้มครองเด็กเป็นสำคัญ และการปฏิบัติต้องพิจารณาเหตุปัจจัยประกอบหลายประการให้รอบด้าน เช่น สภาพแวดล้อมของครอบครัว และเศรษฐกิจ รวมทั้งจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก ที่ส่งผลให้โอกาสและเวลาที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองได้มีการอบรมสั่งสอนเด็กในความปกครองอย่างใกล้ชิดลดน้อยลงหรือไม่สามารถกระทำได้ แม้ว่าจะพยายามดำเนินการเช่นนั้นแล้วก็ตาม ซึ่งในกรณีทำนองนี้บิดามารดาหรือผู้ปกครองก็ไม่ควรต้องไปรับผิดชอบในทางกลับกันหากมีบิดามารดาที่มีความพร้อม มีเวลาในการอบรมเลี้ยงดู แต่ปล่อยปละละเลย ไม่เอาใจใส่หรือมีการใช้อำนาจบังคับ ชูเชิฐ หรือชักจูงให้เด็กประพฤติดนไม่สมควรหรือทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำความผิดโดยบิดามารดาหรือผู้ปกครองยังต้องไม่พ้นความรับผิดชอบตามกฎหมายนี้ อย่างเต็มที่ ซึ่งจะตรงตามเจตนารมณ์

(3) ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติการให้เป็นไป ตามมาตรา 26 (3) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยยังได้กล่าวถึงปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติการให้เป็นไปตาม มาตรา 26 (3) ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ว่า การพิสูจน์และนำเสนอให้เห็นว่าบิดา มารดาหรือผู้ปกครองมีการส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือทำให้เด็กมีความประพฤติดังกล่าวการกระทำผิดซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความผิดตามมาตรานี้เป็น เรื่องที่มีปัญหามากในทางปฏิบัติ และยังไม่มีมาตรฐานที่จะให้ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ประกอบกับเมื่อคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองเด็กเป็นสำคัญ ผู้บังคับใช้กฎหมาย บางส่วนจึงเลือกใช้วิธีเรียกบิดามารดาหรือผู้ปกครองมาว่ากล่าวตักเตือนให้เอาใจใส่อบรมสั่งสอนเด็กใน ความปกครองให้มากขึ้นมากกว่าการแจ้งข้อหาบิดามารดาหรือผู้ปกครองตามมาตรา

(4) ความเห็นเกี่ยวกับโทษของผู้กระทำความผิดตามมาตรา 26 (3) แห่ง พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 78

กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยส่วนใหญ่คิดว่าโทษที่บัญญัติไว้ดังกล่าวมีความเหมาะสมดีแล้ว แต่มีบางส่วนที่ต้องการให้กำหนดโทษขั้นต่ำไว้ด้วยเพื่อเป็นการสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบ ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองในการควบคุมและป้องกันไม่ให้เด็กในความปกครองไปประพฤติตนไม่ สมควรหรือมีความประพฤติดังกล่าวการกระทำผิดอย่างเต็มที่ ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งเห็นว่าโทษ จำคุกและโทษปรับที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ในที่สุดแล้วไม่ได้แก้ปัญหการกระทำผิดของเด็ก อย่างตรงจุด ในทางกลับกันยังจะเป็นการสร้างปัญหาเพิ่มขึ้นในอันที่จะทำให้เด็กขาดการอบรมสั่งสอน อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องเนื่องจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องโทษจำคุกดังกล่าว หรือยิ่งจะเป็น การซ้ำเติมภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ย่ำแย่อยู่แล้วให้แย่งจนถึงท้ายที่สุดต้องกักขังบิดามารดา หรือผู้ปกครองที่ต้องคำพิพากษาแทนค่าปรับ เนื่องจากไม่สามารถหาเงินมาชำระค่าปรับได้ซึ่งส่งผล ต่อเนื่องไปยังปัญหาเดิมๆคือเด็กไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิดข้างต้น และที่สำคัญการบังคับ โทษปรับดังกล่าวก็ไม่ได้แก้ปัญหการกระทำผิดของเด็กที่เกิดขึ้นแต่ประการใด อย่างไรก็ตามได้ มีความเห็นในกรณีการลงโทษตามกฎหมายนี้ว่าจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยรอบด้านอื่นให้รอบคอบ ทั้งใน ส่วนของฐานะ ครอบครัว พฤติการณ์ความร้ายแรงแห่งการกระทำผิดของเด็ก การกระทำผิด ผิดซ้ำของเด็กในฐานะความผิดเดิม เพราะจะมีผลกระทบต่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยคิดว่าการลงโทษบิดามารดาหรือผู้ปกครองตามมาตรา 78 ยิ่งจะทำให้เป็นการตัดโอกาสในการอบรมสั่งสอนเด็กให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รวมทั้งเป็นการเพิ่ม ภาระทางเศรษฐกิจให้กับบิดามารดาหรือผู้ปกครองอีกด้วย อีกทั้งไม่ได้เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ และ ยิ่งก่อให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งระหว่างบิดามารดาผู้ปกครองกับเด็กอีกด้วย ซึ่งความเห็นดังกล่าว สอดคล้องกับฝ่ายที่เห็นด้วยดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

(5) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าอาจแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายบังคับให้มี กระบวนการสร้างสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวโดยผ่านกระบวนการทำกิจกรรมทำให้ผู้ปกครองมีโอกาสได้

ใกล้ชิดและอบรมสั่งสอน เช่น บิดามารดาทำงานบริการสังคมร่วมกับเด็กที่กระทำความผิด หรือให้กระทรวงพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์รับผิดชอบกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวให้มีประสิทธิภาพ และรัฐต้องให้การสนับสนุนการป้องกันไม่ให้เด็กมีพฤติกรรมเสี่ยง รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขในการบำบัดฟื้นฟู เช่น ครอบครัวบำบัด ก่อนศาลมีคำพิพากษา เป็นต้น ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากกว่าการบังคับโทษจำคุกและปรับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย นอกจากนี้ควรนำกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมายมาปรับใช้เพื่อกำหนดมาตรการควบคุมการกระทำความผิดผ่านบิดามารดาให้มากขึ้น เช่น ให้ขอคืนรถจักรยานยนต์ที่เด็กใช้ในการกระทำความผิดในชั้นศาล ซึ่งปกติแล้วจดทะเบียนในนามบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความยุ่งยากและเพิ่มภาระของบิดามารดาหรือผู้ปกครองซึ่งเป็นบทลงโทษอีกทางหนึ่ง

สำหรับข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยกับการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กผ่านบิดามารดาหรือผู้ปกครองตามมาตรา 26 (3) และโทษปรับตามมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีความสอดคล้องกับฝ่ายที่เห็นด้วยข้างต้น กล่าวคือ เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายบังคับให้บิดามารดามีส่วนร่วมในกิจกรรมกับเด็กหรืออบรมเกี่ยวกับจิตวิทยาในการเลี้ยงดูบุตร หรือแก้ไขโทษให้เป็นการบังคับให้บิดามารดาและเด็กมีกิจกรรมร่วมกันเพื่อเพิ่มโอกาสให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองได้มีโอกาสอบรมสั่งสอนเด็กในความปกครองเพื่อช่วยกันขัดเกลาให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับสังคม เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองเด็กเป็นสำคัญ

5.6 การอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องมาตรการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กผ่านบิดามารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พบว่าการใช้มาตรา 26 (3) ที่กำหนดหน้าที่ของบิดามารดาและการใช้โทษปรับตามมาตรา 78 เพื่อเป็นการลงโทษบิดามารดาในการกระทำความผิดของเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นั้นยังไม่มีเหมาะสมเพียงพอที่จะป้องกันและควบคุมปัญหาการกระทำความผิดของเด็กได้ เนื่องจากปัญหาเรื่องของการตีความว่าการกระทำใดที่จะถือได้ว่าเข้าลักษณะของการกระทำตามกฎหมายที่จะก่อให้เกิดความรับผิดชอบตามกฎหมายของบิดาและมารดาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เพราะหากกฎหมายตีความเคร่งครัดตั้งเช่นการตีความกฎหมายอาญาทั่วไป อาจก่อให้เกิดผลเสียแก่เด็ก ครอบครัวและสังคมมากกว่าประโยชน์ แต่ในขณะเดียวกัน หากมีการละเว้นไม่บังคับใช้บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังก็จะไม่สามารถลดอัตราการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ปฏิบัติงานก็พบว่าบางครั้งเจ้าหน้าที่ก็มีการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจว่าควรจะดำเนินคดีแก่เด็กที่กระทำความผิดเพียงอย่างเดียวหรือจะดำเนินคดีกับบิดาและมารดาของเด็กด้วยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเห็นว่าแค่

การดำเนินคดีกับเด็กที่กระทำความผิดนั้นก็จะส่งผลเป็นการลงโทษบิดามารดาทางอ้อมอยู่แล้ว เพราะต้องเดือดร้อนจากการที่บุตรถูกดำเนินคดี ทั้งเสียเวลาและค่าใช้จ่าย ดังนั้น จึงไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการตามมาตรา 26 (3) ที่กำหนดหน้าที่ของบิดามารดาและการใช้โทษปรับตามมาตรา 78 กับบิดามารดาอีก

ในส่วนของการลงโทษโดยใช้โทษปรับแก่บิดามารดาตามมาตรา 78 นั้น คณะผู้วิจัยมีความเห็นเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เห็นว่ายังคงให้มีโทษแก่บิดามารดาที่ละเมิดบทบัญญัติตามมาตรา 26 (3) แต่รูปแบบของการลงโทษควรมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา เช่น อาจบังคับให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมครอบครัวบำบัดแทนการใช้โทษปรับ เนื่องจากจะได้ผลแก่บิดามารดา และเด็กอย่างแท้จริงในเรื่องของการปรับเปลี่ยนทั้งทัศนคติและวิธีการในการอบรมดูแลบุตรและเพื่อให้บุตรมีโอกาสทำความเข้าใจในบทบาทของตนเองทั้งในสถานะของการเป็นสมาชิกในครอบครัวและในสถานะของการเป็นพลเมืองของประเทศ

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

ประเทศไทยได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่มีจำนวนสูงและลักษณะของการกระทำความผิดที่มีความหลากหลาย และที่สำคัญคือการกระทำความผิดนั้นได้ใช้ความรุนแรงและโหดเหี้ยมไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการกระทำความผิดของผู้ใหญ่ ดังนั้น รัฐจะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนที่ในอันที่จะทำให้ปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้นสามารถควบคุมให้มีอัตราที่ลดน้อยลงได้ และเพื่อเป็นการปกป้องสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมในทุกรูปแบบ ซึ่งมาตรการหนึ่งที่สามารถใช้ในการป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิดได้ก็คือการที่กฎหมายบังคับติดตามมารดาของเด็กให้ต้องมีหน้าที่ในการคุ้มครองดูแลเด็กมิให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ ซึ่งมาตรา 26 (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ก็ได้มีการกำหนดความผิดในกรณีที่บิดามารดาของเด็กได้ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำความผิดที่จะต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ด้วย คณะผู้วิจัยจึงต้องทำการศึกษาตีความลักษณะที่จะถือได้ว่าเป็นการกระทำของบิดามารดาตามม. 26(3) เพราะมาตราดังกล่าวยังคงมีความคลุมเครืออันจะส่งผลร้ายต่อผู้ที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามบิดามารดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่บิดามารดาได้ให้ความยินยอมโดยเพิกเฉยหรือโดยปริยายนั้นจะถือได้ว่าเป็นการกระทำความผิดตามมาตรานี้หรือไม่

จากการศึกษาพบว่าหากบิดามารดาได้มีการยินยอมโดยชัดแจ้ง ถือเป็นการกระทำโดยเคลื่อนไหวร่างกายภายใต้จิตใจบังคับ บิดามารดาอาจเล็งเห็นได้ว่าการยินยอมให้กระทำการบางอย่างอาจทำให้บุตรซึ่งเป็นเด็กน่าจะมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำผิดได้ เช่นนี้บิดามารดาย่อมมีความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ มาตรา 26 (3) ส่วนในกรณีที่บิดามารดาเพิกเฉย หรือนิ่งเฉย ถือว่าอนุญาตโดยปริยาย การนิ่งเฉย ไม่ขัดขวางป้องกันนี้ ถือเป็นการกระทำโดยไม่เคลื่อนไหวร่างกาย การเพิกเฉยนี้ถือเป็นการรู้เห็น การนิ่งปล่อยให้เป็นไปก็ถือเป็นการรู้เห็นเป็นใจได้ การปล่อยไปตามเรื่องก็อาจกลายเป็นยินยอมไปแล้ว ดังนั้นหากบิดามารดานิ่งเฉยไม่ห้ามปรามก็ถือเป็นการรู้เห็นให้เกิดการกระทำความผิด เนื่องจากการนิ่งเฉยก็ถือเป็นการยินยอมซึ่งการยินยอมในที่นี้ก็เป็นการกระทำโดยละเว้นโดยปกติการนิ่งเฉยไม่สามารถทำให้บุคคลตกอยู่ในฐานะที่จะรับผิดทางอาญาได้ แต่มีข้อยกเว้นในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์พิเศษซึ่งเขามีหน้าที่ต้องควบคุมบุคคลอื่น

แต่อย่างไรก็ดี คณะผู้วิจัยเห็นว่าหากเราใช้การตีความแบบเคร่งครัดเพื่อที่จะเอาผิดกับบิดามารดาทุกคนที่ได้กระทำ หรืองดเว้นการกระทำของตนเองตามมาตรา 26 (3) ก็อาจจะทำให้เจตนารมณ์ของกฎหมายคุ้มครองเด็กต้องผิดไป เพราะการ ลงโทษและการตีความตามกฎหมายอาญามาใช้กับบิดามารดาที่กระทำการไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขาดทักษะในการดูแลบุตร และบางกรณีอาจจะมี

สถานการณ์บางอย่างที่มีผลให้เด็กประพฤตินเลวไหล ซึ่งมีใช้ความผิดของบิดามารดาแต่เป็นความผิดของเด็กนั่นเอง รวมทั้ง บิดามารดาอาจจะไม่สามารถเข้าใจหรือรู้ว่าสิ่งที่ตนกระทำอยู่นั้นเป็นความผิดตามมาตรา ๒๖ หรือไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวเด็กและสถาบันครอบครัวของเด็ก และไม่ยุติธรรมสำหรับผู้ที่ต้องถูกลงโทษอย่างบิดามารดา รวมทั้งไม่สามารถแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดของเด็กได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 แล้วนั้น ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้ความสำคัญในการคุ้มครองเด็กโดยมองว่าบิดามารดาควรมีส่วนร่วมในการอบรมดูแลและต้องรับผิดชอบในความประพฤติของเด็กเพียงแต่วิธีการที่จะใช้ในการตัดสินว่าบิดามารดาควรมีความรับผิดชอบตามมาตรา 26 (3) ควรมีขอบเขตแค่ไหนนั้นยังขาดความชัดเจนอยู่ และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าควรใช้มาตรการอื่นๆ ร่วมด้วยในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การใช้จิตวิทยาทางสังคมมาร่วมพิจารณาหาทางแก้ไขในกรณีที่เด็กได้มีการกระทำความผิดไปแล้ว หรือการใช้วิธีการครอบครับบำบัดมากกว่าการใช้บังคับโทษตามกฎหมายแก่บิดามารดาเพียงอย่างเดียว เพราะคิดว่าจะเป็นผลร้ายแก่เด็กมากกว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวเด็กและสังคม

6.2 ข้อเสนอแนะ

(1) รัฐต้องมีมาตรการในการให้ความรู้ ติดตาม อธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจให้กับบิดามารดาว่าการกระทำในลักษณะใดถือเป็นความผิดตามกฎหมายฉบับนี้

(2) การตีความของผู้ใช้กฎหมายต้องไม่ใช่หลักการตีความอย่างเคร่งครัดแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรนำหลักความยุติธรรมมาใช้ควบคู่กันด้วยเพื่อพิสูจน์ถึงเจตนาของผู้กระทำผิดอันจะนำไปสู่การลงโทษทางอาญาที่ถือเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุดที่รัฐจะใช้ในการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

(3) การกำหนดโทษจำคุกกับบิดามารดานั้น รุนแรงเกินไปและไม่เหมาะสมกับความผิดที่บิดามารดาได้กระทำอย่างแท้จริงจึงควรมีการแก้ไขวิธีการลงโทษเป็นการใช้มาตรการอื่นๆ เช่น การฟื้นฟูบิดามารดาควบคู่ไปกับการฟื้นฟูเยาวชนที่กระทำความผิดหรือการใช้วิธีการครอบครับบำบัดอันจะนำไปสู่การแก้ไขทั้งพฤติกรรมและทัศนคติที่ดีของครอบครัวอันจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงมากกว่าการบังคับโทษตามกฎหมายอาญา

(4) รัฐควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวโดยการจัดโครงการต่างๆ ที่จะทำให้เป็นการป้องกันเชิงรุกเพื่อมิให้เด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือมีพฤติกรรมเสี่ยง

(5) รัฐควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรทั้งทรัพยากรบุคคลและงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เพื่อมิให้เกิด

ปัญหาภาวะคนไม่เพียงพอกับงาน ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานตามกฎหมายที่มีหลักการและเจตนารมณ์ที่ดี ฉบับนี้ไม่มีประสิทธิภาพอย่างที่เราควรจะเป็น

บรรณานุกรม

- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. **สังคมวิทยา อาชญากรรม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. **ประมวลกฎหมายอาญาฉบับอ้างอิง**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2548.
- พรชัย ชันดี, ธัชชัย ปิตะนีละบุตร และ อัศวิน วัฒนวิบูลย์. **ทฤษฎีและงานวิจัยทางอาชญาวิทยา**. กรุงเทพฯ: บุ๊คเน็ต, 2543.
- มานิต มานิตเจริญ. **พจนานุกรมไทย**. กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา, 2547.
- สมชาย เจริญอำนวยสุข. **พ.ร.บคุ้มครองเด็ก: ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนา**. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: 2549.
- สุดสงวน สุธีสร. **อาชญาวิทยาและงานสังคม**. กรุงเทพฯ:ธรรมศาสตร์, 2546.
- โสภา ชปิลมันน์ และคณะ. **ครอบครัว: ปัจจัยปกป้องหรือผลักดันปัญหายาเสพติดของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร**. รายงานการวิจัยเสนอคณะกรรมการการศึกษาวิจัยปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ: 2547.

เว็บไซต์

<http://www.itie.org/eqi/modules.php?name=Journal&file=display&jid=469>. Accessed August 20, 2011.

http://www.unicef.org/thailand/tha/overview_5954.html. Accessed February 20, 2011.

ประวัติคณะผู้ศึกษาวิจัย

ชื่อ	นางบุษกร อักษรพาลี
วันเดือนปีเกิด	1 พฤศจิกายน 2510
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	นิติกรชำนาญการพิเศษ
วุฒิการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ชื่อ	นายจเร ผกผ่า
วันเดือนปีเกิด	17 มีนาคม 2504
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ผู้อำนวยการส่วนยุทธศาสตร์และอำนวยการ
วุฒิการศึกษา	การศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชื่อ	นางสาวอัญญา บุญลอย
วันเดือนปีเกิด	7 ธันวาคม 2516
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	นิติกรชำนาญการพิเศษ
วุฒิการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ชื่อ	นางอภิญญา นิตติอารมณ์
วันเดือนปีเกิด	31 ธันวาคม 2503
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่ศาลปกครองชำนาญการพิเศษ
วุฒิการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล

ชื่อ

พ.ต.ท.มารุต กาญจนขันธกุล

วันเดือนปีเกิด

1 พฤษภาคม 2516

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน

รองผู้กำกับการ 1 กองบังคับการปราบปราม

วุฒิการศึกษา

รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก

ชื่อ

นายรัชชัย ยาหิรัญ

วันเดือนปีเกิด

13 มิถุนายน 2508

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน

จำจังหวัดนนทบุรี กรมการปกครอง

วุฒิการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ชื่อ

นายประทีป จุฑะศร

วันเดือนปีเกิด

20 มกราคม 2508

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน

เจ้าพนักงานปราบปรามการทุจริตชำนาญการพิเศษ

วุฒิการศึกษา

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ชื่อ

นางสาวสุรีย์ฉาย พลวัน

วันเดือนปีเกิด

9 ตุลาคม 2518

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

วุฒิการศึกษา

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ชื่อ	นายวีระเทพ เบญจนากาศกุล
วันเดือนปีเกิด	25 พฤษภาคม 2514
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ประธาน บริษัท B.K.S.Steel จำกัด
วุฒิการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ชื่อ	นายสุวิมลภ สัมพันธ์ศรี
วันเดือนปีเกิด	13 สิงหาคม 2512
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ผู้จัดการ บริษัท แมกซ์ อิเลคตริก เวิลด์ จำกัด
วุฒิการศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง มาตรการควบคุมการกระทำความผิดของเด็กผ่านบิดามารดา
ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546

การศึกษานี้มุ่งศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการและขอบเขตความรับผิดชอบของบิดามารดาต่อการกระทำความผิดของเด็ก ตามมาตรา 26 (3) มาตรา 39 และมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งศึกษาถึงแนวทางการปรับปรุงกฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กผ่านบิดามารดาให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอย่างครบถ้วนตามประเด็น และขณะเดียวกันก็เปิดกว้างเพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้ที่ได้รับผลกระทบ และผู้ที่อยู่ในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายได้ให้ข้อมูลปัญหาข้อขัดข้องต่างๆ แบบสัมภาษณ์ในการศึกษานี้จึงแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อมาตรการที่กำหนดไว้ในมาตรา 26 (3) และมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล

1. ชื่อ _____ เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง อายุ _____
2. เชื้อชาติ _____ สัญชาติ _____ ศาสนา _____
3. ระดับการศึกษา _____
4. อาชีพ _____ ตำแหน่ง _____
5. ประสบการณ์ในการทำงาน _____
6. สถานภาพ ☐ โสด ☐ สมรส ☐ หย่าร้าง
7. มีบุตร _____ คน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อมาตรการที่กำหนดไว้ในมาตรา 26 (3) และมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 มาตรา 26 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

(1) ...

(2) ...

(3) ...ส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร หรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติดีเสี่ยงต่อการกระทำผิด...”

มาตรา ๗๘ บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อให้การใช้มาตรการควบคุมการกระทำผิดของเด็กผ่านบิดามารดา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์

พระราชบัญญัติ

คุ้มครองเด็ก

พ.ศ. 2546

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2546

เป็นปีที่ 58 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการ
โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ
ของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖
มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้
โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำ
และยินยอมของรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546”

มาตรา 2₁ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน
นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิก

- (1) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2515
- (2) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

1 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120/ตอนที่ 95 ก/หน้า1/2 ตุลาคม 2546

“เด็กเร่ร่อน” หมายความว่า เด็กที่ไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือมีแต่ไม่เลี้ยงดูหรือไม่สามารถเลี้ยงดูได้ จนเป็นเหตุให้เด็กต้องเร่ร่อนไปในที่ต่างๆ หรือเด็กที่มีพฤติกรรมใช้ชีวิตเร่ร่อนจนน่าจะเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพของตน

“เด็กกำพร้า” หมายความว่า เด็กที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิต เด็กที่ไม่ปรากฏบิดามารดาหรือไม่สามารถสืบหาบิดามารดาได้

“เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก” หมายความว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจนหรือบิดามารดาหย่าร้าง ทั้งร้าง ถูกคุมขัง หรือแยกกันอยู่และได้รับความลำบาก หรือเด็กที่ต้องรับภาระหน้าที่ในครอบครัวเกินวัยหรือกำลังความสามารถและสติปัญญา หรือเด็กที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

“เด็กพิการ” หมายความว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สมอรรถ สติปัญญาหรือจิตใจ ไม่ว่าความบกพร่องนั้นจะมีมาแต่กำเนิดหรือเกิดขึ้นภายหลัง

“เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด” หมายความว่า เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร เด็กที่ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“นักเรียน” หมายความว่า เด็กซึ่งกำลังรับการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งประเภทสามัญศึกษาและอาชีวศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่ในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน

“นักศึกษา” หมายความว่า เด็กซึ่งกำลังรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่ในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน

“บิดามารดา” หมายความว่า บิดามารดาของเด็กไม่ว่าจะสมรสกันหรือไม่

“ผู้ปกครอง” หมายความว่า บิดามารดา ผู้อนุบาล ผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้หมายความรวมถึงพ่อแม่เลี้ยงแม่เลี้ยง ผู้ปกครองสวัสดิภาพ นายจ้าง ตลอดจนบุคคลอื่นซึ่งรับเด็กไว้ในความอุปการะเลี้ยงดูหรือซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย

“ครอบครัวอุปถัมภ์” หมายความว่า บุคคลที่รับเด็กไว้อุปการะเลี้ยงดูอย่างบุตร

“การเลี้ยงดูโดยมิชอบ” หมายความว่า การไม่ให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน หรือพัฒนาเด็กตามมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดในกฎกระทรวง จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก

“ทารุณกรรม” หมายความว่า การกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใดๆ จนเป็นเหตุให้เด็กเสื่อมเสียเสรีภาพหรือเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ การกระทำผิดทางเพศต่อเด็ก

การใช้เด็กให้กระทำหรือประพฤตินลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจหรือขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี ทั้งนี้ ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

“สืบเสาะและพินิจ” หมายความว่า การค้นหาและรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคล และนำมาวิเคราะห์วินิจฉัยตามหลักวิชาการทางสังคมสงเคราะห์ แพทย์ จิตวิทยา กฎหมายและหลักวิชาการอื่นที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและครอบครัวของบุคคลนั้น

“สถานรับเลี้ยงเด็ก” หมายความว่า สถานที่รับเลี้ยงและพัฒนาเด็กที่มีอายุไม่เกินหกปีบริบูรณ์ และมีจำนวนตั้งแต่หกคนขึ้นไป ซึ่งเด็กไม่เกี่ยวข้องเป็นญาติกับเจ้าของหรือผู้ดำเนินการ สถานรับเลี้ยงเด็กดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่รวมถึงสถานพยาบาลหรือโรงเรียนทั้งของรัฐและเอกชน

“สถานแรกรับ” หมายความว่า สถานที่รับเด็กไว้อุปการะเป็นการชั่วคราวเพื่อสืบเสาะและพินิจเด็กและครอบครัว เพื่อกำหนดแนวทางในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็กแต่ละราย

“สถานสงเคราะห์” หมายความว่า สถานที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กที่จำต้องได้รับการสงเคราะห์ ซึ่งมีจำนวนตั้งแต่หกคนขึ้นไป

“สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ” หมายความว่า สถานที่ให้การศึกษา อบรม ฝึกอาชีพ เพื่อแก้ไขความประพฤติ บำบัด รักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจแก่เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ

“สถานพัฒนาและฟื้นฟู” หมายความว่า สถานที่ โรงเรียน สถาบัน หรือศูนย์ที่จัดขึ้น เพื่อให้การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการศึกษา แขนง และการฝึกอบรมอาชีพแก่เด็กที่จำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นกรณีพิเศษ

“สถานพินิจ” หมายความว่า สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนของแผนกดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนคุ้มครองเด็ก

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้ว่าราชการจังหวัด” หมายความว่า ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัด

“ปลัดกระทรวง” หมายความว่า ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากปลัดกระทรวง

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในจังหวัดใดยังมิได้เปิดทำการศาลเยาวชนและครอบครัวหรือแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวขึ้นในศาลจังหวัด ให้ศาลจังหวัดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 6 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้รัฐมนตรีแต่ละกระทรวงมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงหรือระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงนั้น

กฎกระทรวงหรือระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

คณะกรรมการคุ้มครองเด็ก

มาตรา 7 ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ อธิบดีกรมสุขภาพจิต อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ เป็นกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่งตั้งจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานที่ทำในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ครู จิตวิทยา กฎหมาย แพทย์ ไม่น้อยกว่าเจ็ดปีวิชาชีพละสองคน โดยจะต้องมีผู้แทนจากภาคเอกชนอย่างน้อยวิชาชีพละหนึ่งคน และแต่งตั้งจากผู้มีประสบการณ์ซึ่งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในด้านสวัสดิการเด็กมาไม่น้อยกว่าเจ็ดปีอีกสองคน โดยมีรองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นสตรีไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม

คณะกรรมการจะแต่งตั้งข้าราชการในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

มาตรา 8 ให้สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ปฏิบัติงานธุรการทั่วไปของคณะกรรมการ
- (2) ประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ คຸ້ມຄອງສະຖິຕິພາບ ແລະ ສູ່ສະຖິຕິພາບ ແລະ ສູ່ສະຖິຕິພາບ
- (3) พัฒนาระบบ รูปแบบ และวิธีการ ตลอดจนให้บริการด้านสงเคราะห์คຸ້ມຄອງສະຖິຕິພາບ ແລະ ສູ່ສະຖິຕິພາບ
- (4) รวบรวมผลการวิเคราะห์ วิจัย ดำเนินการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายรวมทั้งแผนงานในการสงเคราะห์ ຄຸ້ມຄອງສະຖິຕິພາບ ແລະ ສູ່ສະຖິຕິພາບ ແລະ ສູ່ສະຖິຕິພາບ ຂອງ ຫົວໜ້າຂອງລັດ ແລະ ອົງການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລ້ວຮ່າງງານໃຫ້ກົມການກຳລັງ
- (5) ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการหรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา 9 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งเพราะครบวาระอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา 10 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 9 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) รัฐมนตรีให้ออกเพราะบกพร่องหรือไม่สุจริตต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ
- (4) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
- (5) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (6) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (7) ขาดการประชุมติดต่อกันสามครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

มาตรา 11 ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเช่นเดียวกันตามมาตรา ๗ เป็นกรรมการแทน และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน

มาตรา 12 ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิดำรงตำแหน่งครบวาระแล้ว แต่ยังมีได้มี การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ ไปพลางก่อน

มาตรา 13 การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุมให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ในกรณีที่ ประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ ประชุม หากรองประธานไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือก กรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 14 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน งบประมาณและมาตรการในการสงเคราะห์ ค้ำครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กตามพระราชบัญญัตินี้

(2) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(3) วางระเบียบโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจัดหาผลประโยชน์ของกองทุน

(4) วางระเบียบเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการค้ำครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 47

(5) วางหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่

(6) ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานงานแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงาน ด้านการศึกษา การสงเคราะห์ ค้ำครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งมีอำนาจเข้าไป ตรวจสอบในสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานค้ำครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนา และฟื้นฟู สถานพินิจ หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ค้ำครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กทั้งของรัฐและเอกชน

(7) ติดตาม ประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการค้ำครองเด็ก กรุงเทพมหานครและคณะกรรมการค้ำครองเด็กจังหวัด รวมทั้งให้คำแนะนำและเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการสงเคราะห์ ค้ำครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กใน กรุงเทพมหานครและระดับจังหวัด

(8) ดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์ ค้ำครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก

มาตรา 15 คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ให้นำบทบัญญัติมาตรา 13 มาใช้บังคับกับการประชุมของคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน โดยอนุโลม

มาตรา 16 ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นรองประธาน กรรมการ ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนกองบัญชาการตำรวจนครบาล ผู้แทนกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ผู้แทนศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้แทนสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร ผู้แทนสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาชุมชน ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักอนามัย และผู้อำนวยการสำนักการแพทย์ เป็นกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานที่ทำในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ครู จิตวิทยา กฎหมาย แพทย์ วิชาชีพละสองคนโดยจะต้องมีผู้แทนจากภาคเอกชนอย่างน้อย วิชาชีพละหนึ่งคน และแต่งตั้งจากผู้มีประสบการณ์ด้านสวัสดิการเด็กอีกสองคน โดยมีผู้อำนวยการสำนักสวัสดิการสังคมเป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นสตรีไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม

คณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานครจะแต่งตั้งข้าราชการในสำนักสวัสดิการสังคมไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

มาตรา 17 ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ รองผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นรองประธานกรรมการ อัยการจังหวัด พัฒนาการจังหวัด แรงงานจังหวัด ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษานายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด ผู้แทนศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือผู้แทนศาลจังหวัด ในกรณีที่จังหวัดนั้นไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัวผู้แทนสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด หรือผู้แทนกระทรวงยุติธรรมซึ่งแต่งตั้งจากข้าราชการในจังหวัดในกรณีที่จังหวัดนั้นไม่มีสถานพินิจ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานที่ทำในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ครู จิตวิทยา กฎหมาย แพทย์ วิชาชีพละสองคน โดยจะต้องมีผู้แทนจากภาคเอกชนอย่างน้อย วิชาชีพละหนึ่งคนและแต่งตั้งจากผู้มีประสบการณ์ด้านสวัสดิการเด็กอีกสองคน โดยมีพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นสตรีไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม

คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดจะแต่งตั้งข้าราชการในจังหวัดนั้นไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

มาตรา 18 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 11 และมาตรา 12 มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การแต่งตั้งกรรมการแทน และการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 16 และมาตรา 17 โดยอนุโลม เว้นแต่อำนาจของรัฐมนตรีตามมาตรา 10 (3) และมาตรา 11 ให้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี

มาตรา 19 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 13 และมาตรา 15 มาใช้บังคับกับการประชุมและการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานของคณะกรรมการคุ้มครองเด็ก กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด โดยอนุโลม

มาตรา 20 คณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานครและคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน งบประมาณและมาตรการในการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กตามพระราชบัญญัตินี้

(2) ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานงานแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านการศึกษา การสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งมีอำนาจเข้าไปตรวจสอบในสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู สถานพินิจ หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กของรัฐและเอกชนภายในเขตกรุงเทพมหานครหรือเขตจังหวัด แล้วแต่กรณี

(3) กำหนดแนวทางการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กในเขตกรุงเทพมหานครหรือเขตจังหวัด แล้วแต่กรณี

(4) จัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กในเขตกรุงเทพมหานครหรือเขตจังหวัด แล้วแต่กรณี และรายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาทุน และการจัดการทุนต่อคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหารกองทุน

(5) ตรวจสอบหรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงกรณีมีการปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบ

(6) เรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานใดๆ หรือขอคำชี้แจงจากผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการวินิจฉัยในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

(7) ติดตาม ประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์และส่งเสริมความประพฤติเด็กในกรุงเทพมหานครและระดับจังหวัด แล้วแต่กรณี แล้วรายงานผลต่อคณะกรรมการ

(8) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา 21 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้กรรมการและอนุกรรมการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด 2 การปฏิบัติต่อเด็ก

มาตรา 22 การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

การกระทำใดเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก หรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็กหรือไม่ ให้พิจารณาตามแนวทางที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 23 ผู้ปกครองต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนตามสมควรแก่ชนบทธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแห่งท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและต้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนมิให้ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ

มาตรา ๒๔ ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการเขต นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ไม่ว่าเด็กจะมีผู้ปกครองหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งมีอำนาจและหน้าที่ดูแลและตรวจสอบสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู และสถานพินิจที่ตั้งอยู่ในเขตอำนาจ แล้วรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร หรือคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อทราบ และให้มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 25 ผู้ปกครองต้องไม่กระทำการ ดังต่อไปนี้

- (1) ทอดทิ้งเด็กไว้ในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือสถานพยาบาลหรือไว้กับบุคคลที่รับจ้างเลี้ยงเด็กหรือที่สาธารณะหรือสถานที่ใดๆ โดยเจตนาที่จะไม่รับเด็กกลับคืน
- (2) ละทิ้งเด็กไว้ ณ สถานที่ใดๆ โดยไม่จัดให้มีการป้องกันดูแลสวัสดิภาพหรือให้การเลี้ยงดูที่เหมาะสม

(3) จงใจหรือละเลยไม่ให้สิ่งที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตหรือสุขภาพอนามัยจนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก

(4) ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการขัดขวางการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก

(5) ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการเลี้ยงดูโดยมิชอบ

มาตรา 26 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

(1) กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก

(2) จงใจหรือละเลยไม่ให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิตหรือรักษาพยาบาลแก่เด็กที่อยู่ในความดูแลของตน จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก

(3) บังคับ ชูเชื้อ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติดังต่อการกระทำความผิด

(4) โฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ด้วยประการใด เพื่อรับเด็กหรือยกเด็กให้แก่บุคคลอื่นที่มีอายุของเด็ก เว้นแต่เป็นการกระทำของทางราชการหรือได้รับอนุญาตจากทางราชการแล้ว

(5) บังคับ ชูเชื้อ ชักจูง ส่งเสริม ยินยอม หรือกระทำด้วยประการใดให้เด็กไปเป็นขอทาน เด็กเร่ร่อน หรือใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการขอทานหรือการกระทำความผิด หรือกระทำด้วยประการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก

(6) ใช้ จ้าง หรือวานเด็กให้ทำงานหรือกระทำการอันอาจเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจมีผลกระทบต่อการเจริญเติบโต หรือขัดขวางต่อพัฒนาการของเด็ก

(7) บังคับ ชูเชื้อ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กเล่นกีฬาหรือให้กระทำการใดเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการค้าอันมีลักษณะเป็นการขัดขวางต่อการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็กหรือมีลักษณะเป็นการทารุณกรรมต่อเด็ก

(8) ใช้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนันไม่ว่าชนิดใดหรือเข้าไปในสถานที่เล่นการพนัน สถานค้าประเวณี หรือสถานที่ที่ห้ามมิให้เด็กเข้า

(9) บังคับ ชูเชื้อ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กแสดงหรือกระทำการอันมีลักษณะลามกอนาจาร ไม่ว่าจะไปเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนหรือเพื่อการใด

(10) จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งมีโทษตามกฎหมายอื่นที่หนักกว่าก็ให้ลงโทษตามกฎหมายนั้น

มาตรา 27 ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง

เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

มาตรา 28 ในกรณีผู้ปกครองตกอยู่ในสภาพไม่อาจให้การอุปการะเลี้ยงดูอบรม สั่งสอน และพัฒนาเด็กได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือผู้ปกครองกระทำการใดอันน่าจะเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพหรือขัดขวางต่อความเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็กหรือให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบ หรือมีเหตุจำเป็นอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือป้องกันมิให้เด็กได้รับอันตรายหรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการให้การสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 29 ผู้ใดพบเห็นเด็กตกอยู่ในสภาพจำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพตามหมวด 3 และหมวด 4 จะต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้นและแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตาม

มาตรา 24 โดยมีชกซ้ำ

แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่รับตัวเด็กไว้รักษาพยาบาล ครู อาจารย์ หรือนายจ้าง ซึ่งมีหน้าที่ดูแลเด็กที่เป็นศิษย์หรือลูกจ้างจะต้องรายงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทราบโดยมิชักช้า หากเป็นที่ปรากฏชัดหรือน่าสงสัยว่าเด็กถูกทารุณกรรมหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการเลี้ยงดูโดยมิชอบ

การแจ้งหรือการรายงานตามมาตรา 24 เมื่อได้กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่ง ทางอาญาหรือทางปกครอง

มาตรา 30 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามหมวด 3 และหมวด 4 มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใดๆ หรือยานพาหนะใดๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจค้น ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำทารุณกรรมเด็ก มีการกักขังหรือเลี้ยงดูโดยมิชอบ แต่ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันทีเด็กอาจได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ หรือถูกนำไปสถานอื่นซึ่งยากแก่การติดตามช่วยเหลือก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลาภายหลังพระอาทิตย์ตกได้

(2) ชักถามเด็กเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าเด็กจำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กอาจนำตัวเด็กไปยังที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและครอบครัว รวมทั้งบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ ทั้งนี้ จะต้องกระทำโดยมิชักช้า แต่ไม่ว่ากรณีใดจะกักตัวเด็กไว้นานเกินกว่าสิบสองชั่วโมงไม่ได้ เมื่อพ้น

ระยะเวลาดังกล่าวให้ปฏิบัติตาม (6) ระหว่างที่เด็กอยู่ในความดูแลจะต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูและหากเจ็บป่วยจะต้องให้การรักษาพยาบาล

(3) มีหนังสือเรียกผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นใดมาให้อัยการหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ความประพฤติ สุขภาพ และความสัมพันธ์ในครอบครัวของเด็ก

(4) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองของเด็ก นายจ้างหรือผู้ประกอบการเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ที่เด็กทำงานหรือเคยทำงาน อาศัยหรือเคยอาศัยอยู่ เจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือผู้ดูแลสถานศึกษาที่เด็กกำลังศึกษาหรือเคยศึกษา หรือผู้ปกครองสวัสดิภาพ ส่งเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ การศึกษา การทำงาน หรือความประพฤติของเด็กมาให้

(5) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของผู้ปกครอง สถานที่ประกอบการของนายจ้างของเด็ก สถานศึกษาของเด็ก หรือสถานที่ที่เด็กมีความเกี่ยวข้องด้วย ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อสอบถามบุคคลที่อยู่ในที่นั้นๆ และรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การเลี้ยงดู อุปนิสัย และความประพฤติของเด็ก

(6) มอบตัวเด็กให้แก่ผู้ปกครองพร้อมกับแนะนำหรือเตือนผู้ปกครองให้ดูแลและอุปการะเลี้ยงดูเด็กในทางที่ถูกต้อง เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาในทางที่เหมาะสม

(7) ทำรายงานเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อมอบให้แก่สถานแรกรับในกรณีมีการส่งเด็กไปยังสถานแรกรับหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อมีการร้องขอ

เด็กที่อยู่ในความดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องได้รับการอุปการะเลี้ยงดูและได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสม และก่อนที่จะจัดให้เด็กเข้าอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู จะต้องปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์และการแพทย์ก่อนเท่าที่สามารถกระทำได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (1) (2) และ (5) พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวก่อนและให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควรบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 31 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด 3

การสงเคราะห์เด็ก

มาตรา 32 เด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ได้แก่

(1) เด็กเร่ร่อน หรือเด็กกำพร้า

- (2) เด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือพลัดหลง ณ ที่ใดที่หนึ่ง
- (3) เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้ด้วยเหตุใดๆ เช่น ถูกจำคุก กักขัง พิกการ ทุพพลภาพ เจ็บป่วยเรื้อรัง ยาจน เป็นผู้เยาว์ หย่า ถูกทิ้งร้าง เป็นโรคจิตหรือโรคประสาท
- (4) เด็กที่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมหรือประกอบอาชีพไม่เหมาะสมอันอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางร่างกายหรือจิตใจของเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล
- (5) เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ถูกทารุณกรรม หรือตกอยู่ในภาวะอื่นใดอันอาจเป็นเหตุให้เด็กมีความประพฤติเสื่อมเสียในทางศีลธรรมอันดีหรือเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ
- (6) เด็กพิการ
- (7) เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก
- (8) เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 33 ในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 ได้รับแจ้งจากบุคคลตามมาตรา 29 หรือพบเห็นเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา 32 ให้พิจารณาให้การสงเคราะห์ตามวิธีการที่เหมาะสม ดังต่อไปนี้

- (1) ให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์แก่เด็กและครอบครัวหรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้สามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ตามมาตรา 23
- (2) มอบเด็กให้อยู่ในความอุปการะของบุคคลที่เหมาะสมและยินยอมรับเด็กไว้อุปการะเลี้ยงดูตามระยะเวลาที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินหนึ่งเดือน ในกรณีที่ไม่อำนาจดำเนินการตาม (1) ได้
- (3) ดำเนินการเพื่อให้เด็กได้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
- (4) ส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในครอบครัวอุปถัมภ์หรือสถานรับเลี้ยงเด็กที่เหมาะสมและยินยอมรับเด็กไว้อุปการะ
- (5) ส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในสถานแรกรับ
- (6) ส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์
- (7) ส่งเด็กเข้าศึกษาหรือฝึกหัดอาชีพ หรือส่งเด็กเข้าบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพศึกษา หรือฝึกหัดอาชีพในสถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือส่งเด็กศึกษากล่อมเกลาจิตใจโดยใช้หลักศาสนาในวัดหรือสถานที่ทางศาสนาอื่น ที่ยินยอมรับเด็กไว้

วิธีการให้การสงเคราะห์ตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่ปลัดกระทรวงกำหนด และไม่ว่ากรณีใดๆ การดำเนินการให้การสงเคราะห์ตาม (4) (5) (6) หรือ (7) ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง ความยินยอมดังกล่าวต้องทำ เป็นหนังสือตามแบบที่ปลัดกระทรวงกำหนด หรือยินยอมด้วยวาจาต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน ในกรณีที่ผู้ปกครองไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันควรหรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ ให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี มีอำนาจส่งเด็กเข้ารับ

การสงเคราะห์ตามวิธีการดังกล่าวได้ ทั้งนี้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัดต้องฟังรายงานและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์และการแพทย์ก่อน

ให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี มีอำนาจกำหนดระยะเวลาในการสงเคราะห์เด็กตาม (4) (5) (6) หรือ (7) แต่ถ้ามามีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปอาจจะขยายหรือย่นระยะเวลาที่กำหนดไว้แล้วก็ได้ตามแต่เห็นสมควร ในระหว่างระยะเวลาดังกล่าวให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับดำเนินการจัดให้เด็กสามารถกลับไปอยู่ในความปกครองของผู้ปกครองโดยมิชักช้า

ในกรณีเด็กอยู่ระหว่างการรับการสงเคราะห์ถ้าผู้ปกครองร้องขอและแสดงให้เห็นว่าสามารถปกครองและอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ ให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี สั่งให้เด็กพ้นจากการสงเคราะห์และมอบตัวเด็กให้แก่ผู้ปกครองรับไปปกครองดูแลได้ แม้ว่าจะยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาในการสงเคราะห์ก็ตาม

ในกรณีที่บุคคลที่ได้รับการสงเคราะห์มีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แต่ยังอยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ต่อไป ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี อาจสั่งให้บุคคลนั้นได้รับการสงเคราะห์ต่อไปจนอายุยี่สิบปีบริบูรณ์ก็ได้ แต่ถ้ามามีเหตุจำเป็นต้องให้การสงเคราะห์ต่อไปอีก และบุคคลนั้นมิได้คัดค้านปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีอาจสั่งให้สงเคราะห์บุคคลนั้นต่อไปตามความจำเป็นและสมควร แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินเวลาที่บุคคลนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์

มาตรา 34 ผู้ปกครองหรือญาติของเด็ก อาจนำเด็กไปขอรับการสงเคราะห์ที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด หรือที่สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูของเอกชน เพื่อขอรับการสงเคราะห์ได้

กรณีมีการนำเด็กมาขอรับการสงเคราะห์ที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด ถ้าเป็นเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาให้การสงเคราะห์ที่เหมาะสมตามมาตรา 33 แต่ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ยังไม่สามารถหาวิธีการสงเคราะห์ที่เหมาะสมกับเด็กตามมาตรา 33 ได้ จะส่งเด็กไปยังสถานแรกรับก่อนก็ได้

กรณีมีการนำเด็กมาขอรับการสงเคราะห์ที่สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็กของเอกชน ให้ผู้ปกครองสวัสดิภาพรายงานข้อมูลเกี่ยวกับเด็กต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อพิจารณาดำเนินการตามวรรคสองต่อไป

มาตรา 35 เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 พบเห็นเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา 32 (1) และ (2) หรือได้รับแจ้งจากบุคคลตามมาตรา 29 ให้สอบถามเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ถ้าเด็กเจ็บป่วยหรือจำเป็นต้องตรวจสุขภาพหรือเป็นเด็กพิการต้องรีบจัดให้มีการตรวจรักษาทางร่างกายและจิตใจทันที หากเป็นเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ก็ให้พิจารณาให้การสงเคราะห์ตามมาตรา 33 และไม่ว่ากรณีใดให้พยายามดำเนินการเพื่อให้เด็กสามารถกลับไปอยู่กับครอบครัวโดยเร็ว แต่หากปรากฏว่าสภาพครอบครัวหรือสิ่งแวดล้อมไม่

เหมาะที่จะให้เด็กกลับไปอยู่กับครอบครัว และมีเหตุจำเป็นที่จะต้องให้การคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก พนักงานเจ้าหน้าที่จะใช้มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กตามหมวด 4 ก็ได้

มาตรา 36 ในระหว่างที่เด็กได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา 33 (2) (4) หรือ(6) หากปรากฏว่าเป็นเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดและพึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งให้ใช้มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กตามหมวด 4 ได้

มาตรา 37 เมื่อสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูได้รับตัวเด็กไว้ตามมาตรา 33 (5) (6) หรือ (7) ให้ผู้ปกครองสวัสดิภาพรีบสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว และเสนอความเห็นเกี่ยวกับวิธีการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กแต่ละคนพร้อมด้วยประวัติไปยังปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี โดยมีชักช้า และให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป

มาตรา 38 ในกรณีที่ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้เด็กเข้ารับการสงเคราะห์โดยผู้ปกครองไม่ยินยอมตามมาตรา 33 วรรคสอง กรณีที่ผู้ปกครองของเด็กไม่เห็นด้วยกับกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 33 วรรคสาม หรือกรณีที่ผู้ปกครองยื่นคำร้องขอรับเด็กไปปกครองดูแลเองแต่ได้รับการปฏิเสธจากปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัดตามมาตรา 33 วรรคสี่ ผู้ปกครองย่อมมีสิทธินำคดีไปสู่ศาลตามมาตรา 5 ในเขตท้องที่นั้นภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันรับทราบคำสั่ง

มาตรา 39 ในกรณีที่ผู้ปกครองซึ่งได้รับเด็กกลับมาอยู่ในความดูแล มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะทำให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบแก่เด็กอีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครอง หากผู้ปกครองไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำก็ให้ยื่นคำขอต่อปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี เพื่อเรียกผู้ปกครองมาทำทัณฑ์บนว่าจะไม่กระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบแก่เด็กอีกและให้วางประกันไว้เป็นจำนวนเงินตามสมควรแก่ฐานะานุรูป แต่จะเรียกประกันไว้ได้ไม่เกินระยะเวลาสองปี ถ้ากระทำผิดทัณฑ์บนให้รับเงินประกันเป็นของกองทุนคุ้มครองเด็กตามมาตรา 69 การให้คำแนะนำหรือการเรียกประกันให้ค้ำถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองและประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

หมวด 4

การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

มาตรา 40 เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ได้แก่

- (1) เด็กที่ถูกทารุณกรรม
- (2) เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด
- (3) เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่กำหนดใน

กฎกระทรวง

มาตรา 41 ผู้ใดพบเห็นหรือประสบเหตุการณ์ที่น่าเชื่อว่ามี การกระทำทารุณกรรมต่อเด็กให้รีบแจ้งหรือรายงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 ได้รับแจ้งเหตุตามวรรคหนึ่ง หรือเป็นผู้พบเห็นหรือประสบเหตุการณ์ที่น่าเชื่อว่ามี การกระทำทารุณกรรมต่อเด็กในสถานที่ใด ให้มีอำนาจเข้าตรวจค้นและมีอำนาจแยกตัวเด็กจากครอบครัวของเด็กเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยเร็วที่สุด

การแจ้งหรือการรายงานตามมาตรา 41 นี้ เมื่อได้กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญาหรือทางปกครอง

มาตรา 42 การดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 41 วรรคสองต้องรับจัดให้มีการตรวจรักษาทางร่างกายและจิตใจทันที ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรต้องสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับเด็กและครอบครัวเพื่อหาวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็ก ก็อาจส่งตัวเด็กไปสถานแรกรับก่อนได้หรือถ้าจำเป็นต้องให้การสงเคราะห์ก็ให้พิจารณาให้การสงเคราะห์ตามมาตรา 33 และถ้าจำเป็นต้องให้การฟื้นฟูสภาพจิตใจก็ให้รับส่งเด็กไปยังสถานพัฒนาและฟื้นฟู

การส่งเด็กไปสถานแรกรับ สถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือสถานที่อื่นใดตามวรรคหนึ่ง ระหว่างการสืบเสาะและพินิจเพื่อหาวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสม ให้กระทำ得不เกินเจ็ดวัน แต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ของเด็ก พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอต่อศาลตามมาตรา 5 เพื่อมีคำสั่งขยายระยะเวลาออกไปรวมแล้วไม่เกินสามสิบวันก็ได้

มาตรา 43 กรณีที่ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กเป็นผู้กระทำทารุณกรรมต่อเด็กถ้ามีการฟ้องคดีอาญาแก่ผู้กระทำผิดและมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องนั้นจะกระทำทารุณกรรมแก่เด็กอีก ก็ให้ศาลที่พิจารณาคดีนั้น มีอำนาจกำหนดมาตรการคุมความประพฤติผู้นั้น ห้ามเข้าเขตกำหนด หรือห้ามเข้าใกล้ตัวเด็กในระยะที่ศาลกำหนด เพื่อป้องกันมิให้กระทำการดังกล่าวและจะสั่งให้ผู้นั้นทำทัณฑ์บนตามวิธีการที่กำหนดไว้ตามมาตรา 46 และมาตรา 47 แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วยก็ได้

หากยังไม่มี การฟ้องคดีอาญาหรือไม่ฟ้องคดีอาญาแต่มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะมีการกระทำทารุณกรรมแก่เด็กอีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ผู้มีหน้าที่

คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 หรือพนักงานอัยการยื่นคำขอต่อศาลตามมาตรา 5 เพื่อออกคำสั่งมิให้กระทำการดังกล่าวโดยกำหนดมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยและเรียกประกันด้วยก็ได้

ในกรณีตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง หากศาลเห็นว่ามีความเหตุจำเป็นเร่งด่วนเพื่อคุ้มครองเด็กมิให้ถูกกระทำการทารุณกรรมอีก ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้ตำรวจจับกุมผู้ที่เชื่อว่าจะกระทำการทารุณกรรมแก่เด็กมาถ่วงชั่งไว้มีกำหนดครั้งละไม่เกินสามสิบวัน

การพิจารณาออกคำสั่งหรือการเรียกประกันตามมาตรา 5 ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

มาตรา 44 เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 พบเห็นหรือได้รับแจ้งจากผู้พบเห็นเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดให้สอบถามเด็กและดำเนินการหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็ก รวมทั้งสภาพความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความเป็นอยู่ การเลี้ยงดู อุปนิสัย และความประพฤติของเด็กเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก และถ้าเห็นว่าจำเป็นต้องคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก โดยวิธีส่งเข้าสถานคุ้มครองสวัสดิภาพหรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูก็ให้เสนอประวัติพร้อมความเห็นไปยังปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีเพื่อพิจารณาสั่งให้ใช้วิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็ก

ในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 เห็นว่าเด็กจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ก็ให้พิจารณาให้การสงเคราะห์ตามมาตรา 33 แต่ถ้าเห็นว่ายังไม่สมควรส่งตัวเด็กไปยังสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟู ก็ให้มอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแลโดยอาจแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กตามมาตรา 48 หรือไม่ก็ได้ และเมื่อได้ปรึกษาหารือร่วมกับผู้ปกครองหรือบุคคลที่จะรับเด็กไปปกครองดูแลแล้วอาจจะวางข้อกำหนดเพื่อป้องกันมิให้เด็กมีความประพฤติเสียหาย หรือเสี่ยงต่อการกระทำความผิด โดยให้ผู้ปกครองหรือบุคคลที่รับเด็กไปปกครองดูแลต้องปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามความเหมาะสม ดังต่อไปนี้

- (1) ระมัดระวังมิให้เด็กเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใดอันจะก่อให้เกิดแก่เด็กประทุษณ์ไม่สมควร
- (2) ระมัดระวังมิให้เด็กออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือไปกับผู้ปกครอง
- (3) ระมัดระวังมิให้เด็กคบหาสมาคมกับบุคคลหรือคณะบุคคลที่จะชักนำไปในทางเสื่อมเสีย
- (4) ระมัดระวังมิให้เด็กกระทำการใดอันเป็นเหตุให้เด็กประทุษณ์เสียหาย
- (5) จัดให้เด็กได้รับการศึกษาอบรมตามสมควรแก่อายุ สติปัญญา และความสนใจของเด็ก
- (๖) จัดให้เด็กได้ประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของเด็ก
- (7) จัดให้เด็กกระทำความดีจรรยาเพื่อพัฒนาตนเองทางด้านคุณธรรม จริยธรรมและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

หากปรากฏชัดว่าผู้ปกครองหรือผู้ที่รับเด็กไว้ปกครองดูแลและเลยไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กรับเด็กกลับไปดูแล

มาตรา 45 ห้ามมิให้เด็กซื้อหรือเสพสุราหรือบุหรี่ หรือเข้าไปในสถานที่เฉพาะเพื่อการจำหน่ายหรือเสพสุราหรือบุหรี่ หากฝ่าฝืนให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบถามเด็กเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและมีหนังสือเรียกผู้ปกครองมาร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือ ว่ากล่าวตักเตือนให้ทำทัณฑ์บน หรือมีข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการและระยะเวลาในการจัดให้เด็กทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์และอาจวางข้อกำหนดให้ผู้ปกครองต้องปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อตามมาตรา 44 วรรคสอง หรือวางข้อกำหนดอื่นใดเพื่อแก้ไข หรือป้องกันมิให้เด็กกระทำความผิดขึ้นอีกก็ได้

หากปรากฏว่าผู้ปกครองของเด็กฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติมาตรา 39 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน และจัดให้เด็กทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 46 ในกรณีที่ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ส่งเด็กเข้ารับการคุ้มครอง สวัสดิภาพหรือในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ออกข้อกำหนดให้เด็กทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามมาตรา 45 หากผู้ปกครองไม่เห็นด้วยให้มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลตามมาตรา 5 ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันรับทราบคำสั่ง

มาตรา 47 วิธีการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก นอกจากที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด 5

ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

มาตรา 48 ในการดำเนินการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติแก่เด็กตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่ามีความสมควรแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเพื่อกำกับดูแลเด็กคนใด ก็ให้ยื่นคำขอต่อปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ให้แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่สมัครใจและมีความเหมาะสมเป็นผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดยจะกำหนดสถานที่อยู่อาศัยของเด็กที่อยู่ในการกำกับดูแลของผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กด้วยก็ได้

กรณีที่ได้ก่อกำเนิดจากความปกครองดูแลของสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานที่พัฒนาและฟื้นฟูแล้ว ถ้ามีเหตุผลสมควรก็ให้ผู้ปกครองสวัสดิภาพ ยื่นคำขอต่อปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ให้ตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่สมัครใจและมีความเหมาะสมเป็นผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กได้

การแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กให้มีระยะเวลาคราวละไม่เกินสองปี

มาตรา 49 ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) เยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษา แนะนำ และตักเตือนเกี่ยวกับเรื่องความประพฤติ การศึกษา และการประกอบอาชีพแก่เด็กที่อยู่ในการกำกับดูแล
- (2) เยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษา และแนะนำแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องการอบรมสั่งสอน และเลี้ยงดูเด็กที่อยู่ในการกำกับดูแล
- (3) จัดทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของเด็กและของผู้ปกครอง เสนอต่อปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด พนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ปกครองสวัสดิภาพคณะกรรมการ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร หรือคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา 50 ห้ามมิให้ผู้ปกครองสวัสดิภาพหรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ภาพหรือข้อมูลใดๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก ผู้ปกครอง ในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งของเด็กหรือผู้ปกครอง

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 ซึ่งได้ล่วงรู้ข้อมูลดังกล่าวเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วย โดยอนุโลม

ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใดซึ่ง ข้อมูลที่เปิดเผยโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง

หมวด 6

สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู

มาตรา 51 ปลัดกระทรวงมีอำนาจจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู ได้ทั่วราชอาณาจักร และผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟูภายในเขตจังหวัดนั้น

หน่วยงานอื่นของรัฐนอกจากที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้อาจจัดตั้งและดำเนินการได้เฉพาะสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยแจ้งให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณีทราบ และให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแนะนำหรือสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินการดังกล่าว

มาตรา 52 ภายใต้บังคับของมาตรา 51 ผู้ใดจะจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู ต้องขอรับใบอนุญาตต่อปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี

การขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต การขอต่ออายุใบอนุญาต การให้ต่ออายุใบอนุญาต การขอรับใบแทนใบอนุญาตที่สูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุด การออกใบแทนใบอนุญาต และการเพิกถอนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และให้เสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 53 ให้ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด คณะกรรมการ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด กำกับดูแลและส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟูที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

มาตรา 54 ในสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟูจะต้องไม่ดำเนินการในลักษณะแสวงหากำไรในทางธุรกิจ และต้องมีผู้ปกครองสวัสดิภาพเป็นผู้ปกครองดูแลและบังคับบัญชา

การดำเนินงานของสถานที่ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ปลัดกระทรวงกำหนด

มาตรา 55 ให้ปลัดกระทรวงและผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจแต่งตั้งหรือถอดถอนผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 56 ผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานแรกรับมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) รับตัวเด็กที่จำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพไว้เพื่อสืบเสาะและพินิจเด็กและครอบครัว วินิจฉัยกำหนดวิธีการที่เหมาะสมในการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กแต่ละคน ถ้าจำเป็นอาจรับตัวเด็กไว้ปกครองดูแลชั่วคราวได้ไม่เกินสามเดือน

(2) สืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กที่จำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพรวมทั้งของผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็ก และมูลเหตุที่ทำให้เด็กตกอยู่ในสภาวะจำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ เพื่อย่างงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(3) จัดให้มีการตรวจสุขภาพกายและสุขภาพจิต พร้อมทั้งดำเนินการรักษาเยียวยาแก่เด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล

(4) จัดที่พักอาศัย ที่หลับนอน เครื่องนุ่งห่ม ให้เหมาะสมและถูกสุขลักษณะและจัดอาหารให้ถูกอนามัยและเพียงพอแก่เด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล

(5) จัดการศึกษา การกีฬา และนันทนาการให้แก่เด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลให้เหมาะสมกับวัยและสภาพของเด็กแต่ละคน

(6) จัดส่งเด็กที่ได้ดำเนินการตาม (1) และ (2) ไปยังสถานสงเคราะห์ สถานพัฒนาและฟื้นฟู โรงเรียน หรือสถานที่อื่นใดที่มีวัตถุประสงค์ในการสงเคราะห์ หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กให้เหมาะสมกับวัยและสภาพของเด็กแต่ละคน

(7) มอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เหมาะสมและยินยอมรับเด็กไว้อุปการะเลี้ยงดูและถ้าเห็นสมควรอาจยื่นคำขอให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี แต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กตามมาตรา 48

(8) ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือแก่ผู้ปกครอง ในกรณีที่เด็กจำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ

ผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานแรกรับต้องดำเนินการให้เด็กสามารถกลับไปอยู่กับผู้ปกครองก่อน ส่วนการจัดให้เด็กไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟู ให้ดำเนินการเป็นวิธีสุดท้าย

มาตรา 57 ผู้รับใบอนุญาตและผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานสงเคราะห์และสถานคุ้มครองสวัสดิภาพที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นต้องควบคุมดูแลให้มีการรับเด็กที่จำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพทุกคนไว้อุปการะเลี้ยงดู

มาตรา 58 ผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานสงเคราะห์มีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา 56 (1) (2) (3) และ (4) และให้มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) จัดการศึกษา อบรม สั่งสอน และฝึกหัดอาชีพแก่เด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของสถานสงเคราะห์ให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน

(2) จัดบริการแนะแนว ให้คำปรึกษา และช่วยเหลือแก่ผู้ปกครอง

(3) สอดส่องและติดตามให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือแก่เด็กที่ออกจากสถานสงเคราะห์ไปแล้ว เพื่อเป็นการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กที่เคยอยู่ในสถานสงเคราะห์มิให้กลับไปสู่สภาพเดิม

การสืบเสาะและพินิจตามมาตรา 56 (2) ถ้าเป็นกรณีที่เด็กถูกส่งมาจากสถานแรกรับซึ่งมีรายงานการสืบเสาะและพินิจแล้ว อาจงดการสืบเสาะและพินิจก็ได้

มาตรา 59 ผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานคุ้มครองสวัสดิภาพมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ปกครองดูแลและอุปการะเลี้ยงดูเด็กที่อยู่ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ
- (2) จัดการศึกษา อบรม และฝึกอาชีพแก่เด็กที่อยู่ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ
- (3) แก้ไขความประพฤติ บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางร่างกายจิตใจแก่เด็กที่อยู่ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ

(4) สอดส่องและติดตามให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือแก่เด็กที่ออกจากสถานคุ้มครองสวัสดิภาพไปแล้ว

มาตรา 60 ผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานพัฒนาและฟื้นฟูมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) รับเด็กที่จำต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพด้านร่างกายหรือจิตใจไว้ปกครองดูแล
- (2) ทำการสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับเด็กและครอบครัวเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและฟื้นฟูเด็กแต่ละคน
- (3) จัดการศึกษา ฝึกอบรม สั่สอน บำบัดรักษา แนะนำ และฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจให้เหมาะสมแก่เด็กแต่ละคนที่อยู่ระหว่างการปกครองดูแล

มาตรา 61 ห้ามมิให้เจ้าของ ผู้ปกครองสวัสดิภาพ และผู้ปฏิบัติงานในสถานรับเลี้ยงเด็กสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู ทำร้ายร่างกายหรือจิตใจ กักขัง ทอดทิ้ง หรือลงโทษเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลโดยวิธีการรุนแรงประการอื่น เว้นแต่กระทำเท่าที่สมควรเพื่ออบรมสั่งสอนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา 62 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่ได้รับมอบหมายจากปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ผู้ปกครองสวัสดิภาพเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด 7

การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา

มาตรา 63 โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 64 นักเรียนและนักศึกษาต้องประพฤติตนตามระเบียบของโรงเรียนหรือสถานศึกษาและตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 65 นักเรียนหรือนักศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖๔ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด และมีอำนาจนำตัวไปมอบแก่ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาของนักเรียนหรือนักศึกษานั้น เพื่อดำเนินการสอบถามและอบรมสั่งสอนหรือลงโทษตามระเบียบ ในกรณีที่ไม่สามารถนำตัวไปมอบได้จะแจ้งด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้

เมื่อได้อบรมสั่งสอนหรือลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาแจ้งให้ผู้ปกครองว่ากล่าวตักเตือนหรือสั่งสอนเด็กอีกชั้นหนึ่ง

การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้กระทำเท่าที่สมควรเพื่อการอบรมสั่งสอนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา 66 พนักงานเจ้าหน้าที่ตามหมวดนี้มีอำนาจดำเนินการเพื่อส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ดังต่อไปนี้

- (1) สอบถามครู อาจารย์ หรือหัวหน้าสถานศึกษา เกี่ยวกับความประพฤติการศึกษานิสัยและสติปัญญาของนักเรียนหรือนักศึกษาที่ฝ่าฝืนมาตรา ๖๔
- (2) เรียกให้ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ หรือหัวหน้าสถานศึกษาที่นักเรียนหรือนักศึกษานั้นกำลังศึกษาอยู่มารับตัวนักเรียนหรือนักศึกษา เพื่อว่ากล่าวอบรมสั่งสอนต่อไป
- (3) ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองในเรื่องการอบรมและสั่งสอนนักเรียนหรือนักศึกษา
- (4) เรียกผู้ปกครองมาว่ากล่าวตักเตือน หรือทำทัณฑ์บนว่าจะปกครองดูแลมิให้นักเรียนหรือนักศึกษาฝ่าฝืนมาตรา 64 อีก
- (5) สอดส่องดูแลรวมทั้งรายงานต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลหรือแหล่งที่ชักจูงนักเรียนหรือนักศึกษาให้ประพฤติในทางมิชอบ

(6) ประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามหมวดนี้

มาตรา 67 ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการฝ่าฝืนกฎหมายหรือระเบียบเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียนหรือนักศึกษา ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใดๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการ เพื่อทำการตรวจสอบการฝ่าฝืนดังกล่าวได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวก่อน และให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด 8 กองทุนคุ้มครองเด็ก

มาตรา 68 ให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรียกว่า “กองทุนคุ้มครองเด็ก” เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการส่งเสริมสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กรวมทั้งครอบครัวและครอบครัวอุปถัมภ์ของเด็กตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 69 กองทุนประกอบด้วย

- (1) เงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้
- (2) เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี
- (3) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้
- (4) เงินอุดหนุนจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ
- (5) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมายหรือโดยนิติกรรมอื่น
- (6) เงินที่รับจากเงินประกันของผู้ปกครองที่ผิดนัดชำระตามมาตรา 39
- (7) ดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

มาตรา 70 เงินและดอกผลที่กองทุนได้รับตามมาตรา 69 ไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

มาตรา 71 ให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ปลัดกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่ง คณะกรรมการแต่งตั้งไม่เกินสามคน ในจำนวนนี้ต้องเป็นผู้แทนจากภาคเอกชนซึ่งเกี่ยวข้องกับงาน ด้านสวัสดิการเด็กอย่างน้อยหนึ่งคน เป็นกรรมการ และให้รองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา 72 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 13 และมาตรา 15 มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการประชุมของ คณะกรรมการบริหารกองทุน และการแต่งตั้งคณะกรรมการของคณะกรรมการบริหารกองทุน โดย อนุโลม

มาตรา 73 ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) บริหารกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด
- (2) พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงินเพื่อการสงเคราะห์ ค้ำครองสวัสดิภาพและส่งเสริม ความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัวและครอบครัวอุปถัมภ์ของเด็กตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด หรือตามคำสั่งศาล
- (3) รายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการตามระเบียบที่ คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 74 การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การจัดหาผลประโยชน์และ การจัดการกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 75 ให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน จำนวนห้าคน ประกอบด้วย ประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจาก ผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการเงิน การสวัสดิการเด็ก และการประเมินผล และให้ รองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายเป็นกรรมการ และเลขานุการ

ให้นำบทบัญญัติมาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 และมาตรา 13 มาใช้ บังคับกับการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการประชุมของคณะกรรมการติดตามและ ประเมินผลตามวรรคหนึ่ง โดยอนุโลม

มาตรา 76 คณะกรรมการติดตามและประเมินผลตามมาตรา 75 มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน
- (2) รายงานผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ
- (3) มีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาประเมินผล

มาตรา 77 ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนจัดทำงบดุลและบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี

ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของกองทุนในรอบปีแล้วทำรายงานผลการสอบและรับรองบัญชีและการเงินของกองทุนเสนอต่อคณะกรรมการภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีเพื่อคณะกรรมการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

รายงานผลการสอบบัญชีตามวรรคสองให้รัฐมนตรีเสนอนายกรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอต่อรัฐสภาเพื่อทราบและจัดให้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด 9

บทกำหนดโทษ

มาตรา 78 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 79 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 27 มาตรา 50 หรือมาตรา 61 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 80 ผู้ใดขัดขวางไม่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามมาตรา 30 (1)หรือ (5) หรือไม่ยอมส่งเอกสารหรือส่งเอกสารโดยรู้ว่าเป็นเอกสารเท็จแก่พนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อถูกเรียกให้ส่งตามมาตรา 30 (4) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดไม่ยอมมาให้ถ้อยคำ ไม่ยอมให้ถ้อยคำโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 30 (3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าผู้ให้ถ้อยคำกลับให้ข้อความจริงในขณะที่การให้ถ้อยคำยังไม่เสร็จสิ้น การดำเนินคดีอาญาต่อบุคคลนั้นให้เป็นอันระงับไป

มาตรา 81 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาลในการคุมความประพฤติ ห้ามเข้าเขตกำหนด หรือห้ามเข้าใกล้ตัวเด็กตามมาตรา 43 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 82 ผู้ใดจัดตั้งหรือดำเนินการกิจการสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูตามมาตรา 52 โดยมีได้รับ ใบอนุญาตหรือใบอนุญาตถูกเพิกถอนหรือหมดอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่งได้ยื่นคำขออนุญาตหรือยื่นคำขอต่อใบอนุญาตภายใน ระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด การดำเนินคดีอาญาต่อบุคคลนั้นให้เป็นอันระงับไป

มาตรา 83 เจ้าของหรือผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูผู้ใดไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือระเบียบที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่งได้ดำเนินการแก้ไขหรือปฏิบัติตามคำแนะนำของ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 แล้ว การดำเนินคดีอาญาต่อบุคคลนั้นให้เป็นอันระงับไป

มาตรา 84 ผู้ใดกระทำการเป็นผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟูโดยมิได้รับแต่งตั้งตามมาตรา 55 ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 85 ผู้ใดกระทำการอันเป็นการยุยง ส่งเสริม ช่วยเหลือ หรือสนับสนุนให้ นักเรียนหรือนักศึกษาฝ่าฝืนบทบัญญัติตามมาตรา ๖๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 86 ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรา 67 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา 87 ให้สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ และสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กของหน่วยราชการ หรือของเอกชนที่ได้รับอนุญาต ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ที่ดำเนินกิจการอยู่จนถึงวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ และสถานคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 88 บรรดากฎกระทรวง ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 และประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2515 ให้คงใช้บังคับต่อไปได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีการออกกฎกระทรวง ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2515 และประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ใช้บังคับมาเป็นเวลานานสาระสำคัญและรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน สมควรกำหนดขั้นตอนและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติต่อเด็กให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม อันเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว รวมทั้งป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และสมควรปรับปรุงวิธีการส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

เกียรติก้อง/กาญจนา/พงษ์พิลัย แก้วไข

พงษ์พิลัย/อนุกุล/แก้วไข

3 กรกฎาคม 2548

วาทีณี/โสธร/ปรับปรุง

18 กรกฎาคม 2549

กฎกระทรวง
กำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด
พ.ศ. 2549¹

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 31 มาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 39 มาตรา 48 และมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 เด็กที่ประพฤติดนไม่สมควร ได้แก่เด็กที่มีพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (1) ประพฤติดนเกรหรือข่มเหงรังแกผู้อื่น
- (2) มั่วสุมในลักษณะที่ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น
- (3) เล่นการพนันหรือมั่วสุมในวงการเล่น
- (4) เสพสุรา สูบบุหรี่ เสพยาเสพติดให้โทษหรือของมีเมาอย่างอื่น เข้าไปในสถานที่เฉพาะเพื่อการจำหน่ายหรือดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
- (5) เข้าไปในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- (6) ซื้อหรือขายบริการทางเพศ เข้าไปในสถานการค้าประเวณีหรือเกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี ตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี
- (7) ประพฤติดนไปในทางซู้สาว หรือส่อไปในทางลามกอนาจารในที่สาธารณะ
- (8) ต่อต้านหรือทำลายคำสั่งสอนของผู้ปกครองจนผู้ปกครองไม่อาจอบรมสั่งสอนได้
- (9) ไม่เข้าเรียนในโรงเรียนหรือสถานศึกษาตามกฎหมาย ว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ

ข้อ 2 เด็กที่ประกอบอาชีพที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี ได้แก่เด็กที่ประกอบอาชีพ ดังต่อไปนี้

- (1) ขอดานหรือกระทำการส่อไปในทางขอดาน โดยลำพังหรือโดยมีผู้บังคับ ชักนำ ยุยงหรือส่งเสริม หรือ
- (2) ประกอบอาชีพหรือกระทำการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

ด้วยกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี

¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123/ตอนที่ 84 ก/หน้า 3/22 สิงหาคม 2549

ข้อ 3 เด็กที่คบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมาย หรือ ขัดต่อศีลธรรมอันดี ได้แก่เด็กที่คบหาสมาคมกับบุคคล ดังต่อไปนี้

(1) บุคคลหรือกลุ่มคนที่รวมตัวกันมั่วสุม เพื่อก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น หรือ กระทำการอันขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี หรือ

(2) บุคคลที่ประกอบอาชีพที่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี

ข้อ 4 เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย ได้แก่ เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่ ดังต่อไปนี้

(1) อาศัยอยู่กับบุคคลที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษหรือให้บริการทางเพศ

(2) เร่ร่อนไปตามสถานที่ต่างๆ โดยไม่มีที่พักอาศัยเป็นหลักแหล่งที่แน่นอน

หรือ

(3) ถูกทอดทิ้งหรือถูกปล่อยปละละเลยให้อยู่ในสภาพแวดล้อมอันอาจชักนำไปในทางเสียหาย

ให้ไว้ ณ วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2549

วัฒนา เมืองสุข

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา 4 แห่ง พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 บัญญัติให้เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำ ความผิด หมายความว่าเด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร เด็กที่ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมาย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดี หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำ เป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

นันทนา/ผู้จัดทำ

1 กันยายน 2549